

- Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Zrozumieć przeszłość” historii dla klasy 3 liceum ogólnokształcącego i technikum – zakres rozszerzony

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
I. SYSTEM WIEDENSKI						
Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> • Europa po wojnach napoleońskich • Zwołanie kongresu • Główni uczestnicy kongresu • Przebieg obrad • Główne decyzje kongresu • Pozostałe postanowienia kongresu • Powstanie Świętego Przymierza 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: obrady kongresu wiedeńskiego (X 1814–VI 1815), zawarcie Świętego Przymierza (26 IX 1815)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Napoleona I, Aleksandra I, Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga</p> <p>– wymienia państwa decydujące o porządku wiedeńskim</p> <p>– wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeń-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi sił, ład wiedeński</i></p> <p>– lokalizuje w czasie podpisanie Aktu końcowego kongresu wiedeńskiego (9 VI 1815)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni nabytki terytorialne mocarstw europejskich uzyskane na kongresie wiedeńskim</p> <p>– identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Charles’a de Talleyranda</p> <p>– wymienia cele, jakie przyświecały obradom kongresu wiedeńskiego</p> <p>– charakteryzuje zasady stanowiące podstawę porządku wiedeńskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ancien régime, koncert mocarstw</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Pięciu (I 1815), powstanie koncertu mocarstw (1818)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, które zniknęły z mapy Europy na skutek decyzji kongresu wiedeńskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta Stewarta Castlereagh</p> <p>– przedstawia konsekwencje, jakie przyniosło Europie panowanie Napoleona I</p> <p>– omawia rolę, jaką odegrał Komitet Pięciu w tworzeniu ładu wiedeńskiego</p>	<p>– przedstawia i ocenia rolę, jaką podczas obrad kongresu wiedeńskiego odegrali Klemens Metternich i Charles Talleyrand</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał kongres wiedeński w kwestii rozwiązania problemu niewolnictwa</p>	<p>– ocenia możliwość rzeczywistej realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim</p> <p>– ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim</p> <p>– ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim</p>

		skim – wyjaśnia, czym było Święte Przymierze i w jakim celu powstało	– omawia decyzje kongresu wiedeńskiego dotyczące głównych mocarstw – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego podjęte w kwestii Niemiec i Włoch	– omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego – przedstawia decyzje, jakie podjął kongres wiedeński w sprawie Szwajcarii, państw skandynawskich, Belgii i Holandii		
System wiedeński i jego funkcjonowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Początki systemu wiedeńskiego • Niepokoje w Hiszpanii • Bunt w państwach włoskich • Państwa niemieckie po kongresie wiedeńskim • Francja w dobie restauracji • Powstanie dekabrystów w Rosji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>karbonariusze, dekabryści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: okres restauracji Burbonów we Francji (1814–1830), wybuch powstania dekabrystów (XII 1825)</p> <p>– identyfikuje postać Aleksandra I</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób Święte Przymierze stało na straży ładu wiedeńskiego</p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>rojaliści, samodzielnicy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Młodych Włoch (1831), powstanie Młodej Europy (1834)</p> <p>– identyfikuje postać Giuseppe Mazziniego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego porządek ustalony na kongresie wiedeńskim spotkał się z tak dużym sprzeciwem w państwach europejskich</p> <p>– omawia sytuację polityczną we Włoszech po kongresie wiedeńskim</p> <p>– wymienia cele, jakie przyświecały karbonariuszom i metody, którymi się posługiwali</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>burzowicze, ultrasi, biały terror</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: kongres w Opawie (1820), powstanie Związku Północnego i Związku Południowego (1821), interwencję Świętego Przymierza w Hiszpanii (1823)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdynanda VII Burbona, Filippa Buonarrotiego, Ludwika XVIII, Karola X Burbona</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny interwencji Świętego Przymierza w Hiszpanii</p> <p>– przedstawia skutki działalności karbonariuszy w państwach</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>karliści, arakczejewszczyzna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: nadanie Karty konstytucyjnej we Francji (1814), zjazd w Karlsbadzie (1819), przewrót polityczny w Hiszpanii (1820)</p> <p>– identyfikuje postać Luigiego Minichiniego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie</p> <p>– przedstawia ustrój Francji określony w Karcie konstytucyjnej z 1814 r.</p>	– ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w Europie w latach 20. i 30. XIX w.

			<p>w ich realizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sytuację we Francji w dobie restauracji – wymienia przyczyny wybuchu powstania dekabrystów w Rosji – omawia skutki powstania dekabrystów 	<p>włoskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę, jaką we włoskim i europejskim ruchu niepodległościowym odegrał Giuseppe Mazzini – omawia działalność niemieckich związków studenckich – omawia politykę Aleksandra I w Rosji i Królestwie Polskim 		
<p>Europa w pierwszej połowie XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja lipcowa • Powstanie Królestwa Belgii • Bałkany na początku XIX w. • Wojna Greków o niepodległość 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>rewolucja lipcowa</i> – lokalizuje w czasie: rewolucję lipcową (27–29 VII 1830), powstania belgijskiego (VIII–X 1830) – identyfikuje postacie: Ludwika Filipa I, Leopolda I – omawia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej we Francji – przedstawia okoliczności uzyskania przez Belgię niepodległości 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>filhelinizm</i> – lokalizuje w czasie: pokój w Adrianopolu (1829) – lokalizuje w przestrzeni kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych – identyfikuje postacie: Wilhelma I, Iwana Dybicza – omawia przebieg rewolucji lipcowej we Francji – omawia przebieg wojny o niepodległość Grecji – wyjaśnia, jakie zna- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ordonanse</i> – lokalizuje w czasie: zwołanie greckiego Zgromadzenia Narodowego (1822), traktat londyński (1830), uchwalenie konstytucji belgijskiej (II 1831) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Navarino (1827) – identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Aleksandra Ipsilantisa, George’a Byrona – wyjaśnia, dlaczego ordonanse Karola X wywołały protesty 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Serbów przeciwko Turcji (1804–1813 i 1815), zdobycie Missolungi (1826), powstanie robotników w Lyonie (1831), konferencję w Londynie (I 1831) – identyfikuje postacie: Jerzego Czarnego (Karadziordziewicza), Miłosza Obrenowicza – przedstawia przyczyny podziału Królestwa Niderlandów – przedstawia sytuację polityczną na Bałkanach 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę antytyreckiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu greckich dążeń niepodległościowych

			czenie dla greckiego ruchu niepodległościowego miał filhellenizm	Francuzów – wyjaśnia, na czym polegał postępowy charakter rządów Ludwika Filipa – omawia sytuację Greków w państwie tureckim – wyjaśnia okoliczności, w jakich Grecy rozpoczęli walkę o niepodległość – wyjaśnia, dlaczego Rosja zdecydowała się poprzeć Greków w walce o niepodległość		
Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny rewolucji przemysłowej • Postęp techniczny i rozwój przemysłu • Rewolucja przemysłowa w Europie • Przemiany ekonomiczne w Stanach Zjednoczonych • Rozwój transportu • Medycyna w pierwszej połowie XIX w. • Przemiany społeczne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja, klasa robotnicza</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni regiony Europy, w których w pierwszej połowie XIX w. najintensywniej rozwijał się przemysł</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej</p> <p>– przedstawia zmiany, które nastąpiły w</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja agrarna, drobnomieszczaństwo, inteligencja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa europejskie, w których doszło do największego rozwoju kolei</p> <p>– identyfikuje postać George’a Stephensona</p> <p>– omawia zjawiska, które złożyły się na rewolucję przemysłową</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>pruska droga do kapitalizmu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: skonstruowanie parowca (1807), powstanie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>– identyfikuje postać Roberta Fultona</p> <p>– omawia zmiany, jakie w przemyśle włókienniczym wywołała rewolucja przemysłowa oraz ich skutki</p> <p>– przedstawia zmiany,</p>	<p>– identyfikuje postacie: Edwarda Jennera, Ignaza Philippa Semmelweisa</p> <p>– wyjaśnia, jakich przełomowych odkryć dokonano w dziedzinie medycyny w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– omawia wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy Niemiec i Francji</p>	<p>– ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej</p>

		<p>dziedzinie komunikacji i transporcie w pierwszej połowie XIX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki rewolucji przemysłowej 	<p>wą</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, na czym polegała rewolucja agrarna – wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i przemysłową – wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia naukowe pierwszej połowy XIX w. – omawia warunki pracy robotników w pierwszej połowie XIX w. 	<p>jakie w przemyśle hutniczym wywołała rewolucja przemysłowa oraz ich skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki, które zdecydowały o szybkim rozwoju przemysłowym Niemiec i Francji – charakteryzuje przemiany społeczne wywołane rewolucją przemysłową – wymienia czynniki, jakie miały wpływ na rozwój przemysłowy Stanów Zjednoczonych w XIX w. 		
Nowe idee	<ul style="list-style-type: none"> • Liberalizm • Konserwatyzm • Kwestia robotnicza • Socjalizm utopijny • Ruch czartystów • Narodziny socjalizmu naukowego • Ruchy narodowe 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm (socjalizm naukowy)</i> – identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa – wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w. – wyjaśnia, w jaki sposób robotnicy walczyli 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>liberalizm gospodarczy, laicyzacja, socjalizm utopijny, walka klas, proletariat</i> – lokalizuje w czasie opublikowanie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848) – identyfikuje postacie: Roberta Owena, Claude’a Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera – omawia założenia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>leseferyzm, reakjniści, czartyzm, falanster</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Karty praw ludu (1837) – identyfikuje postacie: Benjamina Constanta, Alexisa de Tocqueville’a, François-René de Chateaubrianda, Georga Wilhelm Friedricha Hegla – przedstawia postula- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>lud-dyzm, metoda dialektyczna</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Organizacji Związków Zawodowych (1833), założenie Londyńskiego Stowarzyszenia Robotników (1836) – identyfikuje postacie: Josepha de Maistre’a, Neda Ludda – przedstawia przyczyny narodzin luddy- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych – ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa

		o swoje prawa w pierwszej połowie XIX w.	liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu – wyjaśnia, dlaczego postulaty socjalizmu utopijnego nie były możliwe do zrealizowania	ty i działalność czarty- stów – wskazuje różnice między socjalizmem utopijnym a komunizmem – wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na kształtowanie się świadomości narodowej w XIX w.	zmu – omawia proces tworzenia się związków zawodowych w Wielkiej Brytanii – przedstawia osiągnięcia XIX-wiecznego ruchu robotniczego	
Kultura w pierwszej połowie XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> • Literatura i sztuka klasycystyczna • Romantyzm • Literatura romantyczna i jej twórcy • Romantyzm w teatrze • Malarstwo romantyczne • Muzyka i sztuki plastyczne 	<p>– stosuje pojęcie <i>romantyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Friedricha Schillera, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwika van Beethovena, Fryderyka Chopina</p> <p>– wymienia cechy romantyzmu</p> <p>– wyjaśnia wpływ romantyzmu na kształtowanie się poczucia tożsamości narodowej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>klasycyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Jacques’a-Louisa Davida, Heinricha Heinego, Victora Hugo, George’a Byrona, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne klasycyzmu w literaturze i sztuce</p> <p>– omawia założenia romantyzmu</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne romantyzmu w literaturze</p> <p>– omawia cechy malarstwa romantycznego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>neogotyck</i>, <i>neoromanizm</i>, <i>eklektycyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Lermontowa, Waltera Scotta, Stendhala, Charlesa Dickensa, Théodore’a Géricault, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Ferenc Liszta, Roberta Schumanna, Francisca Goi, Eugène’a Delacroix</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał fenomen romantyzmu</p> <p>– omawia style w architekturze okresu romantyzmu</p> <p>– omawia okoliczności</p>	<p>– identyfikuje postacie: Jeana-Auguste’a Dominique’a Ingresa, Antonia Canovy, Bertela Thorvaldsena, Karla Friedricha Schinkla, Sándora Petőfięgo, Horace’a Walpole’a, François Rude’a, Pierre-Jeana Davida d’Angersa</p> <p>– wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia</p> <p>– porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie</p>	– ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w pierwszej połowie XIX w.

				<p>narodzin romantyzmu</p> <p>– przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu</p>		
<p>Ameryka w pierwszej połowie XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ameryka Łacińska na początku XIX w. • Dekolonizacja Ameryki Południowej • Meksyk i Ameryka Środkowa • Stany Zjednoczone na początku XIX w. • Rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych • Walki z Indianami i Meksykiem 	<p>– stosuje pojęcia: <i>izolacjonizm, doktryna Monroego</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie doktryny Monroego (1823)</p> <p>– identyfikuje postać Jamesa Monroego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała zasada izolacjonizmu</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę USA z Meksykiem (1846–1848)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych</p> <p>– identyfikuje postać Simóna Bolívara</p> <p>– omawia etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– przedstawia skutki społeczne rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się amerykańskiego systemu dwupartyjnego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Kreole, Metysi, junta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie niepodległości Meksyku (1821), Brazylii (1822) i Boliwii (1825); kompromis z Missouri (1820–1821)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa Ameryki Południowej, które jako pierwsze uzyskały niepodległość</p> <p>– identyfikuje postacie: Thomasa Jeffersona, Alexandra Hamiltona, Andrew Jacksona, Antonia Lopeza de Santa Anny</p> <p>– charakteryzuje proces dekolonizacji Ameryki Łacińskiej</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Brazylii uzyskała niepodległość</p> <p>– przedstawia drogę Meksyku i państw</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>libertadorzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie niepodległości Haiti (1804) i Peru (1821); plan z Iguala (1821); bitwę pod Ayacucho (1824)</p> <p>– identyfikuje postacie: Francisca de Mirandy, José de San Martína, Piotra I Bragança, Miguela Hidalgo y Costilla, José Marię Morelosa, Agustína de Iturbide, François-Dominique’a Toussaint Louverture’a</p> <p>– omawia sytuację polityczną Ameryki Łacińskiej w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– przedstawia, w jakich okolicznościach Haiti uzyskało niepodległość</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy</p>	<p>– ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA</p>

				Ameryki Środkowej do niepodległości	w walce o wolność kolonii hiszpańskich	
--	--	--	--	-------------------------------------	--	--

Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Rewolucja lutowa we Francji • Wiosna Ludów w krajach niemieckich • Rewolucja w Wiedniu • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów we Włoszech • Bilans Wiosny Ludów 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Wiosna Ludów, parlament frankfurcki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Wiosnę Ludów (1848–1849), wybuch Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848), wybuch Wiosny Ludów w Prusach (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w Austrii (III 1848)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do wystąpienia o podłożu społecznym, oraz rewolucji narodowowyzwoleńczych</p> <p>– wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego próby zjednoczenia Niemiec w czasie Wiosny Ludów zakończyły się porażką</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe, konstytucja oktrojowana</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: proklamowanie II Republiki Francuskiej (25 II 1848), obrady parlamentu frankfurckiego (V 1848–VII 1849), wybór Ludwika Napoleona Bonapartego na prezydenta Francji (XII 1848), powstanie węgierskie (III 1848–X 1849), zamach stanu Ludwika Napoleona Bonapartego (XII 1851), ogłoszenie cesarstwa we Francji (XII 1852)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa I, Wiktora Emanuela II</p> <p>– omawia genezę Wio-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bankiety, Komisja Luksemburska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: kryzys ekonomiczny i głód (1845–1849), rewolucję marcową w Związku Niemieckim (III 1848), powołanie parlamentu frankfurckiego (V 1848), powstanie czerwcowe w Paryżu (VI 1848), bitwę pod Custozą (VII 1848), bitwę pod Novarą (III 1849), ogłoszenie aktu detronizacji Habsburgów i Deklaracji niepodległości przez Węgrów (IV 1849), ogłoszenie konstytucji w Prusach (1850)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petőfięgo, Karola Alberta</p> <p>– przedstawia reformy</p>	<p>– lokalizuje w czasie: zjazd liberałów w Heidelbergu (III 1848), drugie powstanie wiedeńskie (V 1848), uchwalenie nowej konstytucji francuskiej (XI 1848), przejęcie władzy w Austrii przez Franciszka Józefa I (XII 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdynanda I, Josepha Radetzky'ego</p> <p>– omawia ustrój Francji według konstytucji z 1848 r.</p> <p>– przedstawia cele, jakie stawiali przed sobą liberalni działacze niemieckiej Wiosny Ludów</p>	– ocenia bezpośrednie i długofalowe skutki Wiosny Ludów
--------------	--	--	--	--	--	---

		<p>– przedstawia skutki polityczne i społeczne Wiosny Ludów</p>	<p>sny Ludów</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów we Francji</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p> <p>– charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w monarchii habsburskiej</p>	<p>Rządu Tymczasowego we Francji</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpił upadek II Republiki Francuskiej</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach niemieckich</p> <p>– przedstawia działalność parlamentu frankfurckiego</p> <p>– przedstawia skutki, jakie przyniosła Wiosna Ludów Austrii i Węgrom</p> <p>– omawia przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich</p>		
<p>Wojna krymska i jej skutki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turcja – <i>chory człowiek Europy</i> • Rosja w przededniu wojny krymskiej • Wojna krymska • Odwilż posewastopolska w Rosji 	<p>– stosuje pojęcie <i>odwilż posewastopolska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę krymską (1853–1856)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny krymskiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała odwilż posewastopolska w Rosji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>samowładztwo, panslawizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie kongresu pokojowego w Paryżu (III 1856)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni oblężenie Sewastopola (1854–1855)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni bitwy stoczone podczas wojny krymskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>reforma włościańska, ziemstwo, дума</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ultimatum Mikołaja I do sułtana (V 1853), reformę włościańską (III 1861), powołanie ziemstw (1864), ogłoszenie ustawy ziemskiej (1870)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod</p>	<p>– lokalizuje w czasie: okres reform <i>tanzimat</i> w Turcji (1839–1876), powstanie Narodnej Woli (1879)</p> <p>– identyfikuje postać Florence Nightingale</p> <p>– przedstawia sytuację panującą w Turcji w pierwszej połowie XIX w.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wojnę krymską można</p>	<p>– ocenia politykę wewnętrzną Mikołaja I</p> <p>– ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej</p>

			<p>skiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Mikołaja I, Aleksandra II, Aleksandra III – wyjaśnia, w jaki sposób Mikołaj I realizował władzę absolutną w Rosji – omawia przebieg wojny krymskiej – omawia reformy przeprowadzone w Rosji przez Aleksandra II 	<p>Synopą (XI 1853)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Mahmuda II, Abdülmeccida I, Dymitra Milutina – wyjaśnia, dlaczego Turcję nazywano <i>chorym człowiekiem Europy</i> – omawia sytuację w Rosji przed wojną krymską – wyjaśnia, jaki wpływ na wybuch wojny krymskiej miał panslawizm 	<p>uznać za koniec ładu wiedeńskiego i domnacji Świętego Przymierza w Europie</p>	
II. ZIEMIE POLSKIE W PIERWSZEJ POŁOWIE XIX W.						
<p>Sprawa polska na kongresie wiedeńskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Decyzje kongresu wiedeńskiego • Królestwo Polskie • Powstanie Wielkiego Księstwa Poznańskiego • Rzeczpospolita Krakowska • Zabór austriacki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Kongresówka</i> – lokalizuje w czasie konstytucję Królestwa Polskiego (XI 1815) – lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ziemie zabrane</i> – lokalizuje w czasie: konstytucję Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815), utworzenie Galicyjskiego Sejmu Stanowego (1817) – identyfikuje postać Antoniego Henryka Radziwiłła – omawia ustrój Królestwa Polskiego wynikający z konstytucji z 1815 r. – opisuje sposób funk- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>rezydenci</i> – lokalizuje w czasie: powołanie Rady Najwyższej Tymczasowej (1813), powołanie Konferencji Rezydentów (1833) – identyfikuje postać Stanisława Wodzickiego – przedstawia sytuację w Księstwie Warszawskim po klęsce Napoleona I – wyjaśnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przesłanki, które przyczyniły się do powstania Rzeczypospolitej Krakowskiej – porównuje sposoby zarządzania i funkcjonowania ziem polskich pod zaborami w pierwszej połowie XIX w. – porównuje sytuację społeczeństwa polskiego pod zaborami 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych i narodowych

		<p>polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego 	<p>cjonowania Wielkiego Księstwa Poznańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sposób zarządzania Galicją i jego konsekwencje 	<p>władze rosyjskie nie zgodziły się na przyłączenie ziem zabranych do Królestwa Polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia podział ziem polskich pod zaborem pruskim – przedstawia sposób sprawowania władzy w Rzeczypospolitej Krakowskiej 		
<p>Ziemie polskie w latach 1815–1830</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Królestwo Polskie za Aleksandra I • Nauka i oświata w Królestwie Polskim • Przemiany społeczno-gospodarcze • Zabór pruski po 1815 r. • Uwłaszczenie chłopów w Wielkopolsce • Gospodarka pod zaborem austriackim 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>regulacja</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy regulacyjnej dla Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1823) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego – wyjaśnia, w jaki sposób łamano w Królestwie Polskim postanowienia konstytucji z 1815 r. – wymienia reformy przeprowadzone przez Franciszka Ksawerego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>plodozmian</i> – lokalizuje w czasie: wprowadzenie cenzury prewencyjnej (1819), likwidację jawności obrad sejmu Królestwa Polskiego (1825), utworzenie Banku Polskiego (1828) – lokalizuje w przestrzeni okręgi przemysłowe Królestwa Polskiego – identyfikuje postać Nikołaja Nowosilcowa – omawia przemiany w rolnictwie w Królestwie Polskim – przedstawia rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wydanie edyktu regulacyjnego w Prusach (1816), powstanie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), funkcjonowanie sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1827–1845) – identyfikuje postać Stanisława Kostki Potockiego – omawia politykę Aleksandra I wobec Polaków – wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim wprowadzono cenzurę prewencyjną 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: utworzenie Ziemstwa Kredytowego dla Księstwa Poznańskiego (1821), założenie Konserwatorium Muzycznego (1821), założenie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powołanie Instytutu Politechnicznego (1830) – identyfikuje postacie: Stanisława Grabowskiego, Josepha Zerboniego di Sposettiego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywało Towarzystwo Przyjaciół Nauk – porównuje rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20. XIX w. – ocenia wpływ reform F.K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego

		Druckiego-Lubeckiego	przemysłu w Królestwie Polskim – omawia proces uwłaszczenia chłopów z zaborze pruskim	– charakteryzuje rozwój oświaty w Królestwie Polskim – omawia rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim – wyjaśnia, jaka była sytuacja gospodarcza na ziemiach znajdujących się pod zaborem austriackim	gospodarczy ziem polskich pod zaborami w pierwszej połowie XIX w.	
Geneza powstania listopadowego	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy wielkiego księcia Konstantego • Opozycja legalna • Tajne związki • Królestwo Polskie w przededniu powstania • Armia Królestwa Polskiego 	<p>– stosuje pojęcie <i>kaliszanie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystąpienie kaliszczan w sejmie (1820), zawieranie Sprzysiężenia Podchorążych (1828)</p> <p>– identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego</p> <p>– przedstawia cele, jakie stawiała przed sobą opozycja nielegalna</p> <p>– wymienia organizacje należące do opozycji nielegalnej</p> <p>– wskazuje pośrednie i bezpośrednio przyczyny</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>cenzura prasowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), utworzenie Towarzystwa Patriotycznego (1821)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego</p> <p>– charakteryzuje rządy wielkiego księcia Konstantego</p> <p>– przedstawia program polityczny kaliszczan</p> <p>– omawia działalność opozycji legalnej w</p>	<p>– lokalizuje w czasie: założenie Związku Przyjaciół „Panta Koina” (1817), wprowadzenie cenzury prasowej (1819)</p> <p>– identyfikuje postacie: Seweryna Krzyżanowskiego, Tomasza Zana</p> <p>– omawia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstała opozycja legalna</p> <p>– charakteryzuje sytuację w Królestwie Pol-</p>	<p>– lokalizuje w czasie powołanie sądu sejmowego (1827)</p> <p>– omawia strukturę i poziom wykszolenia armii Królestwa Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie czynniki zdecydowały o wysokiej jakości armii Królestwa Polskiego</p>	<p>– ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do Polaków</p> <p>– przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym</p> <p>– ocenia wpływ księcia Konstantego na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20. XIX w.</p> <p>– ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego</p>

		ny wybuch powstania listopadowego	Królestwie Polskim i konsekwencje, z jakimi się to spotkało	skim w przededniu powstania listopadowego		
--	--	-----------------------------------	---	---	--	--

Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> • Wybuch powstania listopadowego • Próby porozumienia z carem • Wojna polsko-rosyjska • Europa wobec powstania • Upadek powstania 	<p>– stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: noc listopadową (29/30 XI 1830), akt detronizacji Mikołaja I (25 I 1831)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu powstania listopadowego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>dyktator</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Rządu Tymczasowego (3 XII 1830), ogłoszenie powstania za narodowe (18 XII 1830), wojnę polsko-rosyjską (II –X 1831)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni szturm na Warszawę (6–8 IX 1831)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kierunki działań wojsk polskich i rosyjskich w czasie wojny z Rosją</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima Leleweła, Maurycego Mochackiego, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Iwana Paskiewicza</p> <p>– omawia przebieg</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powołanie Towarzystwa Patriotycznego (1 XII 1830), ogłoszenie się dyktatorem przez J. Chłopickiego (5 XII 1830), samosądy w Warszawie (15 VIII 1831)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację Modlina i Zamościa (X 1831)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny poza Królestwem Polskim, na których doszło do powstania w latach 1830–1831</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Sowińskiego</p> <p>– charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego</p>	<p>– lokalizuje w czasie manifest Mikołaja I (17 XII 1830)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Ludwika Nabelaka, Seweryna Goszczyńskiego</p> <p>– przedstawia postawy społeczeństwa polskiego w momencie wybuchu powstania</p> <p>– omawia próby porozumienia z carem podejmowane przez polityków i generalicję</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polskim politykom nie udało się rozwiązać kwestii chłopskiej</p> <p>– wyjaśnia, w jakie działania podczas powstania listopadowego angażowały się kobiety</p>	<p>– ocenia przygotowanie spiskowców do rozpoczęcia powstania</p> <p>– ocenia decyzje sejmiku powstańczego</p> <p>– ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia</p>
-----------------------	---	---	--	---	--	---

		<p>i Ostrołęką</p> <p>– wskazuje przyczyny upadku powstania listopadowego</p>	<p>wydarzeń w czasie nocy listopadowej</p> <p>– przedstawia decyzje sejmu powstańczego i ich konsekwencje</p> <p>– omawia przebieg wojny polsko-rosyjskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki dla powstania listopadowego miała postawa polskich naczelnych dowódców</p> <p>– przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy</p>	<p>rozpoczęcia do wybuchu wojny z Rosją</p> <p>– omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego</p> <p>– przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego</p>		
<p>Wielka Emigracja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Emigracja popowstaniowa • Działalność polityczna emigracji • Działalność księcia Czartoryskiego • Pozostałe ugrupowania emigracyjne 	<p>– stosuje pojęcia: <i>zsyłka</i>, <i>Wielka Emigracja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Hôtel Lambert (1831), założenie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni główne kierunki emigracji polskiej w latach 1831–1832</p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tade-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>katorta</i>, <i>emisariusz</i>, <i>węglarstwo</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (XII 1831), ogłoszenie <i>Małego manifestu</i> TDP (17 III 1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Wielkiego manifestu</i> TDP (1836)</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima Lelewe-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Tymczasowego Emigracji (XI 1831), powstanie Młodej Polski (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Zamoyskiego, Józefa Dwernickiego</p> <p>– przedstawia stosunek władz pruskich i austriackich do powstańców, którzy szukali schronienia na ich</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Francusko-Polskiego (1831), powołanie Konfederacji Narodu Polskiego (1836), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837)</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Czajkowskiego, Tomasza Malinowskiego</p> <p>– przedstawia organizację, założenia pro-</p>	<p>– ocenia rolę Wielkiej Emigracji w podtrzymywaniu myśli niepodległościowej</p>

		<p>usza Krępowieckiego, Wiktora Heltmana</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką</p> <p>– wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji</p>	<p>la, Stanisława Worcella</p> <p>– omawia represje władz carskich wobec uczestników powstania listopadowego</p> <p>– omawia założenia programowe obozu konserwatywnego polskiej emigracji</p> <p>– przedstawia założenia programowe Towarzystwa Demokratycznego Polskiego zawarte w <i>Małym manifeście</i></p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał demokratyczny charakter <i>Małego manifestu</i> TDP</p>	<p>terytoriach</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów społeczeństwa, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej</p> <p>– charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji</p> <p>– przedstawia dyplomatyczną działalność Hôtel Lambert</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał radykalizm programu Gromad Ludu Polskiego</p>	<p>gramowe i działalność organizacji węglarzy polskich</p> <p>– porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji</p>	
Ziemie polskie po powstaniu listopadowym	<ul style="list-style-type: none"> • Królestwo Polskie po powstaniu listopadowym • Represje powstańcze na ziemiach zabranych • Początki pracy organicznej • Organicznicy w Galicji i Królestwie Polskim • Działalność spi- 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rusyfikacja, germanizacja, praca organiczna, rabacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie Statutu Organicznego (1832), wybuch powstania krakowskiego (22 II 1846), rabację galicyjską (II–III 1846)</p> <p>– identyfikuje postacie: Iwana Paskiewi-</p>	<p>– stosuje pojęcia: „<i>noc paskiewiczowska</i>”, <i>gubernia, cytadela</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka niemieckiego jako urzędowego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1832), „<i>nocy paskiewiczowskiej</i>” (1833–1856), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835),</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>entuzjastki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powołanie I. Paskiewicza na namiestnika Królestwa Polskiego (1832), wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833), wprowadzenie nowego podziału administracyjnego w Królestwie Polskim</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powołanie E. Flotwella na nadprezydenta Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1830), partyzantkę Zaliwskiego (1833), umowę z Münschengrätz (1833), założenie Kasyna w Gostyniu (1835), ustanowienie warszawskiego okręgu naukowego (1839),</p>	<p>– ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości</p>

	<p>skowa w latach 1831–1846</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powstanie krakowskie • Rabacja galicyjska 	<p>cza, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim – omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania krakowskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej 	<p>wprowadzenie języka rosyjskiego w administracji rządowej w Królestwie Polskim (1839), likwidację Wolnego Miasta Krakowa (XI 1846)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania krakowskiego i zasięg rabacji galicyjskiej – identyfikuje postacie: Edwarda Flotwella, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego – omawia represje polityczne, oświatowe i gospodarcze w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym – omawia postanowienia Statutu Organicznego – przedstawia działania, jakie w ramach pracy organicznej podjęto w zaborze pruskim – wyjaśnia, jakie cele 	<p>(1837), założenie Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837), założenie Związku Narodu Polskiego (1839), powołanie Centralizacji Późniejszej (1839), powstanie Związku Plebejuszy (1842), kapitulację Krakowa (4 III 1846)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Narcyzy Żmichowskiej, Seweryna Goszczyńskiego, Henryka Kamieńskiego, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego – wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim – wyjaśnia, jakie polityczne następstwa miało wydanie Statutu Organicznego – omawia represje po powstaniu listopadowym zastosowane na ziemiach zabranych – opisuje politykę 	<p>powstanie w Poznaniu Towarzystwa Pomocy Naukowej dla Młodzieży (1841)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jana Koźmiana, Gustawa Potworowskiego, Wincentego Mazurkiewicza, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Zaliwskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego – wyjaśnia, jakie skutki polityczne miał układ w Münschengrätz – przedstawia programy społeczno-polityczne głównych organizacji spiskowych działających na terenie zaborów w latach 1831–1836 	
--	--	--	--	---	---	--

			<p>stawiali sobie działacze organizacji spiskowych powstałych po powstaniu listopadowym</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał demokratyczny charakter <i>Manifestu do Narodu Polskiego</i></p> <p>– charakteryzuje założenia pracy organicznej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny rabacji galicyjskiej</p>	<p>władz pruskich w Wielkim Księstwie Poznańskim po powstaniu listopadowym</p> <p>– przedstawia działania, jakie w ramach pracy organicznej podjęto w zaborze rosyjskim i austriackim</p> <p>– omawia działalność emisariuszy Młodej Polski i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego działalność spiskowa po powstaniu listopadowym nie przyniosła oczekiwanych rezultatów</p> <p>– wymienia organizacje spiskowe, wskazując obszar ich działania</p>		
Polacy w czasie Wiosny Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Ziemie polskie przed Wiosną Ludów • Wybuch walk w Wielkopolsce • Polacy na Pomorzu, Mazurach i Śląsku • Wiosna Ludów w Galicji 	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Narodowego w Poznaniu (III 1848), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza, Józefa</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ad-res, serwituty</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: demonstracje w Krakowie i Lwowie (17 i 19 III 1848), ugodę w Jarosławcu (11 IV 1848), wcielenie Wielkiego Księstwa Poznańskiego do Prus</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>era Bacha, moskalofile</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch powstania wielkopolskiego (29 IV 1848), powstanie Ligi Polskiej (VI 1848)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których Polacy wspie-</p>	<p>– lokalizuje w czasie kapitulację w Bardzie (9 V 1848), powstanie Głównej Rady Ruskiej (V 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Floriana Ceynowy, Wojciecha Chrzanowskiego, Grzegorza Jachimowicza, Wacława</p>	<p>– ocenia skutki Wiosny Ludów dla sprawy polskiej</p> <p>– ocenia wkład Polaków w europejską Wiosnę Ludów</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy w europejskiej Wiosnie Ludów • Skutki Wiosny Ludów dla sprawy polskiej 	<p>Bema</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim – omawia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich 	<p>(VII 1848)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wiktora Heltmana, Franciszka Smolki, Franciszka Stadiona – omawia sytuację na ziemiach polskich przed Wiosną Ludów – przedstawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji – przedstawia program polityczny liberałów galicyjskich w czasie Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia Wiosny Ludów – identyfikuje postacie: Karla Wilhelma von Willisena, Henryka Dembińskiego, Aleksandra Bacha, Agnieszki Gołuchowskiej – wyjaśnia, w jaki sposób objawiał się wzrost świadomości narodowej Polaków na Pomorzu i Śląsku – przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiosnie Ludów – przedstawia echa Wiosny Ludów w królestwie Polskim 	<p>Zaleskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Polacy tak licznie wspierali wystąpienia rewolucyjne Wiosny Ludów w innych krajach – wskazuje powody, dla których polscy wojskowi często stawali na czele rewolucyjnych armii w innych krajach – omawia proces rozbudzenia dążeń emancypacyjnych Ukraińców 	
<p>Kultura polska w pierwszej połowie XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój kultury polskiej pod zaborami • Klasycyzm początku XIX w. • Architektura klasycystyczna • Narodziny i rozwój polskiego romantyzmu • Romantyzm w kulturze • Mesjanizm polski • Kultura polska na 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>romantyzm</i> – lokalizuje w czasie początek polskiego romantyzmu (1822) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki – wyjaśnia, na czym polegał spór klasyków 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>klasycyzm, mesjanizm</i> – lokalizuje w czasie powstanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (1817) – identyfikuje postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Joachima Lelewela, Stanisława Staszica, Aleksandra Fredry, Artura Grottgera – omawia rozwój kul- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>eklektyzm, neogotyka</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800) – identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Aleksandra Orłowskiego, Piotra Michałowskiego, Andrzeja Towiańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Antonia Corazziego, Jakuba Kubickiego, Chrystiana Piotra Aignera, Antoniego Brodowskiego, Franciszka Wężyka, Ludwika Osińskiego, Cypriana Godebskiego, Władysława Anycza, Władysława Żeleńskiego, Augusta Cieszkowskiego – wyjaśnia, jakie zna- 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę romantyzmu dla ówczesnych dziejów Polski

	emigracji	z romantykami – charakteryzują wpływy romantyzmu w polskiej architekturze, malarstwie i muzyce	tury polskiej pod zaborem w pierwszej połowie XIX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla kultury polskiej miało powstanie Ossolineum – omawia działalność Adama Mickiewicza jako czołowego przedstawiciela romantyzmu polskiego – wyjaśnia, na czym polegała idea mesjanizmu Polski	– przedstawia cechy charakterystyczne architektury klasycystycznej pierwszej połowy XIX w. – omawia rozwój literatury klasycystycznej pierwszej połowy XIX w. – przedstawia rozwój kultury polskiej na emigracji	ważność działalności kulturalnej emigrantów w XIX w.	
Odwilż posewastopolska i geneza powstania	<ul style="list-style-type: none"> • Odwilż posewastopolska na ziemiach polskich • Polacy w czasie wojny krymskiej • Wzrost uczuć patriotycznych • Próba kompromisu • Kształtowanie obozów politycznych 	– stosuje pojęcia: „białi”, „czerwoni”, branka – lokalizuje w czasie: ogłoszenie żałoby narodowej (II 1861), mianowanie A. Wielopolskiego naczelnikiem rządu cywilnego (VI 1862), ogłoszenie branki (6 X 1862) – identyfikuje postać Aleksandra Wielopolskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r. – wymienia reformy	– stosuje pojęcia: <i>odwilż posewastopolska</i> , <i>rewolucja moralna</i> – lokalizuje w czasie: demonstrację z okazji 30. rocznicy bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1861), krwawą pacyfikację manifestacji patriotycznej w Warszawie (IV 1861), powstanie Komitetu Miejskiego (X 1861), powołanie Dyrekcji Krajowej (XII 1861) – identyfikuje postaci: Michaiła Gorkowa, Aleksandra II,	– stosuje pojęcie <i>milneryzy</i> – lokalizuje w czasie: założenie Towarzystwa Rolniczego (1858), pierwszą wielką demonstracją patriotyczną (VI 1860), powołanie Delegacji Miejskiej (1861), powstanie Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego (1861) – identyfikuje postaci: Edwarda Jurgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Jarosława Dąbrowskiego	– stosuje pojęcie „ <i>czasy polskie</i> ” – lokalizuje w czasie: rozwiązanie Towarzystwa Rolniczego i Delegacji Miejskiej (IV 1861), wprowadzenie stanu oblężenia w Królestwie Polskim (X 1861) – identyfikuje postaci: Ignacego Chmieleńskiego, Wasilija Kaplinskiego, Karola Majewskiego – wyjaśnia, dlaczego próba kompromisu między władzami car-	– ocenia skuteczność działań gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej – ocenia politykę prowadzoną przez A. Wielopolskiego w Królestwie Polskim

		<p>przeprowadzone przez A. Wielopolskiego</p> <p>– wskazuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego</p>	<p>Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga</p> <p>– opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim</p> <p>– omawia postawy Polaków wobec władzy carskiej w czasie odwilży posewastopolskiej</p> <p>– przedstawia proces narastania nastrojów narodowych i powstańczych w Królestwie Polskim</p> <p>– charakteryzuje politykę A. Wielopolskiego</p> <p>– omawia poglądy „białych” i „czerwonych” na kwestię niepodległości Polski</p> <p>– przedstawia skutki demonstracji patriotycznych z 1861 r.</p>	<p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Królestwa Polskiego miała działalność Towarzystwa Rolniczego</p> <p>– wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patriotycznych w przededniu powstania styczniowego</p> <p>– wyjaśnia wpływ polityki Aleksandra Wielopolskiego na radykalizację nastrojów w Królestwie Polskim</p> <p>– przedstawia proces kształtowania się obozów politycznych „czerwonych” i „białych”</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego A. Wielopolski postanowił przeprowadzić brankę</p>	<p>skimi i Polakami nie powiodła się</p>	
<p>Powstanie styczniowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wybuch powstania • Przebieg działań powstańczych • Siły powstańcze • Powstanie polskiego państwa 	<p>– stosuje pojęcie <i>branka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: przeprowadzenie branki (14/15 I 1863), wybuch powstania styczniowego (22/23 I</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>państwo podziemne</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie <i>Manifestu</i> przez Komitet Centralny (22 I 1863), ogłoszenie się Tymcza-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: bitwy pod Krzywosądzem i Nową Wsią (II 1863), bitwy pod Chrobrem i Grochowiskami (III 1863), podpisanie konwencji</p>	<p>– identyfikuje postacie: Francesca Nulla, Andrija Potebni</p> <p>– wyjaśnia, na czym miał polegać pokojowy sposób rozwiązania kwestii polskiej zapro-</p>	<p>– ocenia, które z powstań narodowych – listopadowe czy styczniowe – miało większe szanse powodzenia</p>

	<p>podziemnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprawa polska na arenie międzynarodowej • Dyktatura Traugutta i upadek powstania 	<p>1863), ukaz o uwłaszczeniu chłopów (2 III 1864), koniec powstania styczniowego (V 1865)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Romualda Traugutta – wymienia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego – określa czynniki, jakie wpłynęły na klęskę powstania styczniowego 	<p>sowego Rządu Narodowego Rządem Narodowym (VI 1863), objęcie dyktatury przez R. Traugutta (X 1863)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni obszary, na których toczyły się główne walki podczas powstania styczniowego – identyfikuje postacie: Stefana Bobrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóska – opisuje przebieg powstania styczniowego – omawia sposób organizacji, uzbrojenie i metody walki sił powstańczych – przedstawia sposób funkcjonowania polskiego państwa podziemnego – charakteryzuje działalność R. Traugutta – omawia postanowienia carskiego ukazu o uwłaszczeniu chłopów 	<p>Alvenslebena (8 II 1863), stracenie R. Traugutta (VIII 1864)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Haukego-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego – omawia sposób, w jaki w Manifeście Tymczasowego Rządu narodowego rozwiązano kwestię chłopską – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstanie styczniowe przekształciło się w powstanie narodowe – omawia okoliczności, w jakich powstało polskie państwo podziemne – przedstawia stosunek państw europejskich do powstania styczniowego – omawia stosunek państw zaborczych do powstania styczniowego – omawia okoliczności, w jakich R. Traugutt sięgnął po dyktaturę 	<p>ponowany przez mocarstwa zachodnioeuropejskie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego interwencja dyplomatyczna Londynu, Paryża oraz Wiednia się nie powiodła – przedstawia działania, jakie podjęli Polacy z zaboru pruskiego i austriackiego po wybuchu powstania styczniowego 	
--	--	---	--	--	---	--

			– przedstawia wydarzenia, które wpłynęły na upadek powstania styczniowego			
III. ŚWIAT W EPOCE WĘGLA I STALI						
Stany Zjednoczone w drugiej połowie XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> • Stany Zjednoczone w połowie XIX w. • Podział Stanów Zjednoczonych • Wojna secesyjna • Skutki wojny secesyjnej • Rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych 	<p>– stosuje pojęcia: <i>secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę secesyjną (1861–1865), zniesienie niewolnictwa (1 I 1863)</p> <p>– identyfikuje postać Abrahama Lincolna</p> <p>– omawia bezpośrednio przyczyny wojny secesyjnej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała wojna totalna</p> <p>– omawia skutki wojny secesyjnej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>abolicjonizm, demokraci, republikanie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybór A. Lincolna na prezydenta USA (1860), atak na Fort Sumter (12 IV 1861), ogłoszenie Proklamacji emancypacji (IX 1862), kapitulację wojsk konfederackich w Appomattox (9 IV 1865)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gettysburgiem (1–3 VII 1863)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni podział USA w przededniu wojny secesyjnej</p> <p>– identyfikuje postaci: Ulyssesa Granta, Roberta Lee, Jeffersona Davisa</p> <p>– omawia różnice w rozwoju gospodarczym, politycznym i</p>	<p>– lokalizuje w czasie: secesję Karoliny Południowej (XII 1860), powstanie Skonfederowanych Stanów Ameryki (II 1861)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie twierdzy w Vicksburgu (4 VII 1863)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni kierunki działań wojsk Unii i Konfederacji</p> <p>– przedstawia przyczyny podziału USA na Północ i Południe</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na konflikt między Północą i Południem miała kwestia stosunku do niewolnictwa</p> <p>– porównuje potencjał militarny Unii i Konfederacji</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Johna Browna (1859), akcję rekonstrukcji (1865–1877), otwarcie transkontynentalnej linii kolejowej (1869)</p> <p>– przedstawia rozwój gospodarczy USA po wojnie secesyjnej</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój gospodarczy USA w drugiej połowie XIX w. miała migracja z Europy</p>	– ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego społeczne skutki

			<p>społecznym między Północą a Południem USA</p> <p>– opisuje przebieg wojny secesyjnej</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny secesyjnej miała Proklamacja emancypacji</p>			
--	--	--	--	--	--	--

Zjednoczenie Włoch	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcje zjednoczenia Włoch • Polityka zagraniczna Piemontu • Wojna z Austrią • Zjednoczenie Półwyspu Apenińskiego • Powstanie Czerwonego Krzyża • Powstanie Królestwa Włoch 	<p>– lokalizuje w czasie: „wyprawę tysięcy” (V 1860), powstanie Królestwa Włoch (III 1861)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wiktora Emanuela II, Giuseppe Garibaldi, Camilla Cavoura</p> <p>– wymienia etapy jednoczenia Włoch</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego to Królestwu Sardynii przypadła decydująca rola w procesie jednoczenia ziem włoskich</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>risorgimento</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę Francji i Piemontu z Austrią (IV–VII 1859), plebiscyty na rzecz przyłączenia się do Piemontu (III–IV 1860), przyłączenie Wenecji do Włoch (1866), przyłączenie Państwa Kościelnego do Włoch (VII 1871)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Magentą i Solferino (1859), bitwę pod Custozą (1866)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Włoch</p> <p>– identyfikuje posta-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: objęcie funkcji premiera Piemontu przez C. Cavoura (1852), rozejm w Villafranca di Roma (VII 1859), powołanie Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (X 1863), uchwalenie konwencji genewskiej (1864)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni wyprawę „tysiąca czerwonych koszul” w 1860 r.</p> <p>– identyfikuje postacie: Jeana Henriego Dunanta, Piusa IX</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę wśród państw włoskich odgrywało Króle-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: układ w Plombières (VII 1858), pokój w Zurychu (XI 1859)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Calatafimi i nad rzeką Volturno (1860)</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w procesie jednoczenia Włoch odegrała Francja</p> <p>– wskazuje wydarzenia na arenie międzynarodowej, jakie umożliwiły Włochom zakończenie procesu jednoczenia</p>	<p>– ocenia rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldi w jednoczeniu państwa włoskiego</p>
--------------------	--	--	---	---	--	---

			<p>cie: Giuseppe Mazziniego, Napoleona III</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dwie koncepcje zjednoczenia państw włoskich – omawia przebieg wojny Piemontu i Francji z Austrią – wymienia skutki wojny Piemontu i Francji z Austrią – określa, w jakim celu powstał Czerwony Krzyż – opisuje proces zjednoczenia Włoch 	<p>stwo Sardynii</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje politykę zagraniczną Piemontu pod koniec lat 50. XIX w. – przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża – wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Włoch można nazwać procesem oddolnym 		
Zjednoczenie Niemiec i powstanie Austro-Węgier	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcje zjednoczenia Niemiec • Reformy pruskiej armii • Wojny z Danią i Austrią • Wojna francusko-pruska • II Rzesza • Powstanie Austro-Węgier 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>zjednoczenie „krwią i żelazem”</i> – lokalizuje w czasie: wojnę Prus z Danią (1864), wojnę Prus z Austrią (1866), wojnę francusko-pruską (1870–1871), powstanie Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871) – identyfikuje postać Ottona von Bismarcka – przedstawia rolę Prus w jednoczeniu państw niemieckich – wymienia wydarze- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>koncepcja Małych Niemiec, koncepcja Wielkich Niemiec</i> – lokalizuje w czasie: objęcie funkcji premiera Prus przez O. von Bismarcka (1862), powstanie Związku Północnoniemieckiego (1867), powstanie Austro-Węgier (1867), pokój we Frankfurcie (10 V 1871) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Sadową (VII 1866), 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>depesza emska</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Związku Celnego (1834), erę Bacha (1849–1859), rozejm w wojnie francusko-pruskiej (28 I 1871) – identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Aleksandra von Bacha – przedstawia przyczyny i skutki wojny Prus z Danią – omawia przyczyny, 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: dyplom październikowy (1860), ogłoszenie konstytucji Austro-Węgier (XII 1867) – identyfikuje postać Gyula’ego Andrássy’ego – wyjaśnia, jakie możliwości dawało wykorzystanie przez pruską armię nowych zdobyczy techniki 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zjednoczeniową politykę O. von Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe.

		<p>nia, które składały się na proces jednoczenia Niemiec <i>krwią i żelazem</i></p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie Cesarstwa Niemieckiego</p>	<p>bitwę pod Sedanem (IX 1870)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Niemiec</p> <p>– identyfikuje postaci: Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I</p> <p>– omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec</p> <p>– charakteryzuje politykę O. von Bismarcka zmierzającą do zjednoczenia Niemiec</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do wojny Prus z Francją</p> <p>– omawia przebieg wojny francusko-pruskiej</p> <p>– przedstawia okoliczności ogłoszenia powstania II Rzeszy</p> <p>– wymienia skutki wojny francusko-pruskiej</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Austro-Węgier</p>	<p>przebieg i skutki wojny Prus z Austrią</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania i zasady funkcjonowania Związku Północnoniemieckiego</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne ery Bacha</p> <p>– omawia proces przekształcania się monarchii Habsburgów w państwo dualistyczne</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Niemiec można nazwać procesem odgórnym</p>		
Kolonializm	<ul style="list-style-type: none"> • Cele tworzenia kolonii • Brytyjskie impe- 	<p>– stosuje pojęcie <i>kolonializm</i></p> <p>– lokalizuje w prze-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie tajpingów (1851–1864), powsta-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wojny opiumowe (1839–1841, 1856–</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wojnę brytyjsko-zuluską (1879), po-</p>	<p>– ocenia politykę kolonialną Wielkiej Brytanii</p>

	<p>rium kolonialne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kolonializm francuski • Kolonializm innych państw europejskich • Konflikty kolonialne 	<p>strzeni kolonialne imperium Wielkiej Brytanii i Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny ekspansji kolonialnej w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, dlaczego dochodziło do konfliktów kolonialnych – wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w drugiej połowie XIX w. 	<p>nie sipajów (1857), atak Włoch na Abisynię (1896), wojny burskie (1880–1881, 1899–1902)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w przestrzeni kolonialne imperia Hiszpanii, Portugalii, Holandii, Belgii i Włoch – identyfikuje postać Cecila Johna Rhodesa – przedstawia korzyści, jakie z kolonializmu czerpali biali osadnicy – przedstawia proces powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego w Afryce i Azji – wyjaśnia, dlaczego brytyjskie imperium kolonialne nazywano <i>imperium, nad którym słońce nie zachodzi</i> – przedstawia politykę mocarstw kolonialnych wobec Chin – przedstawia proces budowania francuskiego imperium kolonialnego w Afryce i 	<p>1860), powstanie Mahdiego (1881–1899), incydent w Faszodzie (1898)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sposób organizacji brytyjskiego imperium kolonialnego – omawia przyczyny i skutki powstania sipajów – wyjaśnia, w jaki sposób Brytyjczykom udawało się utrzymać kontrolę nad morzami i oceanami niemal całego świata – wyjaśnia, jakie znaczenie miał Kanał Sueski dla brytyjskiego kolonializmu – omawia sposób organizacji francuskiego imperium kolonialnego – przedstawia przebieg i skutki konfliktów kolonialnych w drugiej połowie XIX w. 	<p>wstanie Związku Południowej Afryki (1910)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu brytyjskiego imperium kolonialnego odegrała Brytyjska Kompania Wschodnioindyjska – wyjaśnia, z czego wynikało szybkie uzyskanie statusu dominium przez Kanadę i Australię – omawia politykę kolonialną Hiszpanii, Portugalii, Holandii, Belgii i Włoch w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – wyjaśnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w koloniach afrykańskich 	
--	--	---	--	--	---	--

			Azji			
Epoka węgla i stali	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój nauk przyrodniczych • Rozwój telekomunikacji • Rozwój przemysłu • Rozwój transportu • Rozwój motoryzacji • Gospodarka monopolistyczna • Przemiany w rolnictwie 	<p>– lokalizuje w czasie: opublikowanie teorii ewolucji i doboru naturalnego (1859), pierwszy lot samolotem (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Marii Skłodowskiej-Curie, Charlesa Darwina</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego teorie C. Darwina zrewolucjonizowały świat nauki</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miały wynalazki w dziedzinie transportu i komunikacji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>monopol, płodozmian, teoria ewolucji</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: skonstruowanie i opatentowanie żarówki (1820), otwarcie Kanału Sueskiego (1869)</p> <p>– identyfikuje postacie: Thomasa Alvy Edisona, Wilhelma Roentgena, Louisa Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Alfreda Nobla, Ernesta Malinowskiego, Willbura i Orville'a Wrightów</p> <p>– omawia znaczenie, jakie miał rozwój telekomunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– omawia kierunki rozwoju przemysłu w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu właściciele przedsiębiorstw tworzyli monopole</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>syndykat, trust, koncern, melioracja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: otwarcie Kanału Kilońskiego (1895), otwarcie Kanału Panamskiego (1914)</p> <p>– identyfikuje postacie: André Ampère'a, Georga Ohma, Michała Faradaya, Antoinette'a Henriego Becquerela, Pierre'a Curie, Maxa Plancka, Ernesta Rutherforda, Dmitrija Mendelejewa, Johna Daltona, Ferdinanda von Zeppelina, Gottlieba Daimlera, Carla Benza, Rudolfa Diesla</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miało zastosowanie odkryć w dziedzinie elektromagnetyzmu</p> <p>– omawia osiągnięcia naukowe w dziedzinie fizyki</p> <p>– omawia osiągnięcia naukowe w dziedzinie chemii i biologii</p>	<p>– identyfikuje postacie: Hansa Christiana Oersteda, Justusa von Liebiga, Rudolfa Virchow, Étienne'a Le-noira, Nikolausa Otto</p> <p>– charakteryzuje przemiany w rolnictwie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p>	<p>– ocenia wpływ przemian naukowych i technologicznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. na zmianę standardu życia społeczeństwa europejskiego</p>

			– charakteryzuje rozwój transportu w drugiej połowie XIX i na początku XX w.			
Zmiany cywilizacyjno-społeczne w XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój cywilizacyjny • Zmiany w systemie oświaty • Rozwój higieny i medycyny • Migracje • Emancypacja społeczna i polityczna kobiet 	<p>– stosuje pojęcie <i>eksplozja demograficzna</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Louisa Pasteura, Wilhelma Roentgena, Marii Skłodowskiej-Curie</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w drugiej połowie XIX w. doszło do eksplozji demograficznej</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miał rozwój higieny</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>emancypacja, sufrażystki</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni główne kierunki migracji ludności europejskiej w XIX w.</p> <p>– identyfikuje postać Roberta Kocha</p> <p>– omawia wpływ industrializacji na urbanizację w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– omawia zmiany w systemie oświaty i ich wpływ na ograniczenie lub likwidację analfabetyzmu</p> <p>– charakteryzuje zjawisko migracji w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– wymienia najważniejsze postulaty ruchu kobiecego na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>antyseptyka, feminizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Powszechnej Unii Kobiet (1889), czarny piątek (XI 1910)</p> <p>– identyfikuje postacie: Pierre’a Curie, Emmeline Pankhurst</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie zyskał czas wolny w życiu codziennym</p> <p>– omawia postęp naukowy, jaki dokonał się w medycynie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.</p> <p>– omawia proces emancypacji społecznej i politycznej kobiet</p>	<p>– lokalizuje w czasie kongres w sprawie kobiet w Seneca Falls (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Josepha Listera, Felixa Hoffmanna, Willema Einthovena, Paula Ehrlicha</p> <p>– przedstawia wpływ uprzemysłowienia na jakość życia robotników</p>	<p>– ocenia wpływ zmian w systemie oświaty na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa w XIX w.</p> <p>– ocenia wpływ, jaki miał rozwój higieny i medycyny na życie codzienne w XIX w.</p> <p>– ocenia znaczenie emancypacji społecznej i politycznej kobiet</p>
Przemiany ustrojowe i nowe	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemów demokratycznych 	<p>– stosuje pojęcia: <i>partia polityczna, związek</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>anarchizm, socjalde-</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>system kurialny, rewizjo-</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie pierwszego</p>	<p>– ocenia wpływ nowych ruchów i partii</p>

<p>ideologie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie masowych partii politycznych • Komuna Paryska i jej znaczenie • Komunizm i socjaldemokracja • Powstanie ideologii chadeckiej • Nacjonalizm • Syjonizm 	<p><i>zawodowy, nacjonalizm, antysemityzm</i> – wyjaśnia, w jakim celu powstały związki zawodowe – wymienia cechy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. i metody ich działań – omawia założenia nacjonalizmu</p>	<p><i>mokracja, rewolucjonizm, chrześcijańska demokracja, syjonizm</i> – lokalizuje w czasie: powstanie I Międzynarodówki (1864), powstanie II Międzynarodówki (1889), ogłoszenie <i>Rerum novarum</i> (1891) – identyfikuje postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Eduarda Bernsteina, Włodzimierza Uljanowa (Lenina) – przedstawia czynniki, które wpłynęły na proces demokratyzacji systemów politycznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – wyjaśnia, jaką rolę miały odgrywać I i II Międzynarodówka – omawia poglądy anarchistów, socjaldemokratów i rewolucjonistów – omawia założenia ideologiczne chrześcijańskiej demokracji</p>	<p><i>nizm, reformizm</i> – lokalizuje w czasie: założenie Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej w Niemczech (1869), Komunę Paryską (III–V 1871), założenie brytyjskiej Partii Pracy (1900) – identyfikuje postaci: Louisa Blanqui, Pierre’a Proudhona, Theodora Herzla – omawia proces demokratyzacji państw Europy Zachodniej i Centralnej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – wyjaśnia, co miało wpływ na powstanie partii politycznych – przedstawia przyczyny rozłamu w ruchu socjalistycznym – przedstawia okoliczności, w jakich doszło do narodzin chrześcijańskiej demokracji – przedstawia czynniki, które wpłynęły na rozwój nacjonalizmu – wyjaśnia, w jakich</p>	<p>związku zawodowego w Wielkiej Brytanii (1866), I Światowy Kongres Syjonistyczny (1897) – identyfikuje postać Karla Kautsky’ego – omawia reformy wprowadzone przez Komunę Paryską – wyjaśnia, dlaczego Komuna Paryska upadła</p>	<p>politycznych na proces demokratyzacji państw europejskich</p>
------------------	--	--	---	---	---	--

				okolicznościach doszło do powstania syjonizmu		
Nowy podział polityczny świata	<ul style="list-style-type: none"> • Europa pod koniec XIX w. • Wojna rosyjsko-turecka • Kongres berliński • Nowe światowe mocarstwa • Powstanie bokserów w Chinach • Wojna rosyjsko-japońska 	<p>– stosuje pojęcie <i>pan-slawizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie trójprzymierza (1882), wojnę rosyjsko-japońską (1904–1905)</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miała odgrywać Rosja wobec narodów bałkańskich</p> <p>– przedstawia cele w polityce zagranicznej, jakie przyświecały państwom trójprzymierza</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>zasada wspaniałego odosobnienia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: początek reform Meiji (1867), kongres w Berlinie (VI–VII 1878), układ wojskowy Niemiec i Austro-Węgier (1879), powstanie bokserów (1899–1900)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Mukdenem (II–III 1905), bitwę pod Cuszimą (V 1905)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mutsuhito, Mikołaja II</p> <p>– omawia proces budowania trójprzymierza</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała brytyjska zasada wspaniałego odosobnienia</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla układu sił w Europie miał kongres</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>szogun, samuraje</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: otwarcie się Japonii na świat (1853), wojnę turecko-rosyjską (1877–1878), pokój w San Stefano (1878), traktat pokojowy w Portsmouth (IX 1905), zajęcie Korei przez Japonię (1910)</p> <p>– omawia reakcję Francji i Wielkiej Brytanii na rosnącą potęgę Niemiec</p> <p>– charakteryzuje politykę cesarza Mutsuhito i jej skutki dla Japonii</p> <p>– omawia ekspansję terytorialną Japonii na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Chinach na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania bokserów w</p>	<p>– lokalizuje w czasie: sojusz trzech cesarzy (1873), antyturskie powstanie w Bośni i Hercegowinie (1875), wojnę między USA i Hiszpanią (1898)</p> <p>– identyfikuje postać Cixi</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-tureckiej z lat 1877–1878</p> <p>– omawia proces budowania politycznej potęgi USA w stosunkach międzynarodowych</p>	<p>– ocenia wpływ kongresu berlińskiego na ład międzynarodowy</p>

			berliński – wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie	Chinach		
Piękna epoka	<ul style="list-style-type: none"> • Filozofia przełomu wieków • Rozwój czytelnictwa • Literatura • Malarstwo • Nowe kierunki w sztuce przełomu XIX i XX w. • Architektura • Początki kultury masowej • Nowożytne igrzyska olimpijskie 	<p>– stosuje pojęcia: <i>la belle époque, impresjonizm, kultura masowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wynalezienie kinematografu (1895)</p> <p>– identyfikuje postacie: Fryderyka Nietzschego, Honoré de Balzaca, Juliusza Verne’a, Aleksandra Dumasa, Claude’a Mone’a, Vincenta van Gogha, Pabla Picassa</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój czytelnictwa</p> <p>– wymienia nowe kierunki w sztuce powstałe na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne kultury masowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>dekadentyzm, marksizm, realizm, naturalizm, symbolizm, kubizm, secesja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie wieży Eiffla (1889)</p> <p>– identyfikuje postacie: Auguste’a Comte’a, Lwa Tołstoja, Auguste’a Renoira, Auguste’a i Louisa Lumière</p> <p>– wymienia kierunki filozoficzne przełomu XIX i XX w.</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się realizm i naturalizm w literaturze i sztuce</p> <p>– wymienia przykłady dzieł literackich i malarzkich należących do realizmu lub naturalizmu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>filozofia pozytywna, intuicjonizm, akademizm, postimpresjonizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie (1896)</p> <p>– identyfikuje postacie: Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Charlesa Dickensa, Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada, Marka Twaina, Jacka Londona, Gustave’a Flauberta, Émile’a Zoli, Marcela Prousta, Edgara Degasa, Paula Cézanne’a, Paula Gaugina, Antonia Gaudiego, Pierre’a de Coubertina</p> <p>– omawia kierunki filozoficzne, które dominowały na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– wskazuje przykłady</p>	<p>– identyfikuje postacie: Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Paula Verlaine’a, Arthura Rimbauda, Gustave’a Courbet’a, Jean-François Milleta, Mary Cassatt, Berthe Morisot, Henriego Labrouste’a</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do wskrzeszenia idei olimpijskiej</p>	<p>– ocenia siłę oddziaływania kultury masowej i sportu masowego na życie społeczeństw</p>

			<p>nowych kierunków w sztuce powstałych na przełomie XIX i XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje czynniki, które wpłynęły na rozwój kultury masowej – wyjaśnia, dlaczego kino i sport stały się nieodłącznym elementem kultury masowej 	<p>twórców reprezentujących nowe kierunki w sztuce powstałe na przełomie XIX i XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy charakterystyczne architektury przełomu XIX i XX w. 		
IV. ZIEMIE POLSKIE NA PRZEŁOMIE XIX I XX W.						
Skutki powstania styczniowego	<ul style="list-style-type: none"> • Represje po upadku powstania styczniowego • Rusyfikacja szkolnictwa • Represjonowanie Kościoła katolickiego i unickiego • Zsyłki na Syberię • Emigracja powstaniowa • Represje na ziemiach zabranych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rusyfikacja</i>, „<i>noc apuchtinowska</i>”, <i>katorga</i> – lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka rosyjskiego jako urzędowego (1865), „<i>noc apuchtinowską</i>” (1879–1897) – identyfikuje postać Aleksandra Apuchтина – wymienia represje, jakie spadły na uczestników powstania styczniowego i ich rodziny – wyjaśnia, w jaki sposób Polacy w Królestwie Polskim bronili się przed rusyfikacją szkolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>generał-gubernator</i>, <i>tajne komplety</i>, <i>kontrybucja</i> – lokalizuje w czasie: podporządkowanie Kościoła katolickiego Kolegium Duchownemu w Petersburgu (1867), utworzenie urzędu generał-gubernatora (1874), rozpoczęcie likwidacji Kościoła unickiego (1875) – lokalizuje w przestrzeni główne kierunki zsyłek Polaków w głąb Rosji po powstaniu styczniowym – identyfikuje postać 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powołanie Komitetu Urządzącego w Warszawie i Komitetu do spraw Królestwa w Petersburgu (1864) – identyfikuje postać Iosifa Hurki – przedstawia rodzaje kar, jakie nakładano na powstańców skazanych na zesłanie – opisuje drogę powstańców na zesłanie – omawia represje powstaniowe na ziemiach zabranych 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie zabajkalskie (1866), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1866) – identyfikuje postacie: Aleksandra Czekańskiego, Jana Czerskiego, Benedykta Dybowskiego – przedstawia wkład polskich naukowców w odkrywaniu Syberii – wyjaśnia, jaki charakter miała emigracja po powstaniu styczniowym 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym – ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami – ocenia skuteczność polityki Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polskością

		– wyjaśnia, jakie cele miała przynieść rusyfikacja Polaków	Fiodora Berga – przedstawia działania, jakie podjął car Aleksander II w celu likwidacji autonomii Królestwa Polskiego – omawia proces rusyfikacji szkół w Królestwie Polskim po powstaniu styczniowym – charakteryzuje represyjną politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego i unickiego			
--	--	--	--	--	--	--

Walka o polską kulturę i szkolnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • Zabór pruski – Kulturkampf • Hakata • Germanizacja • Strajki dzieci w zaborze pruskim • Polacy w monarchii habsburskiej • Autonomia Galicji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Kulturkampf</i>, <i>germanizacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Kulturkampf (1871–1878), usunięcie języka polskiego ze szkół w zaborze pruskim (1887)</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampfu</p> <p>– charakteryzuje proces germanizacji szkolnictwa w zaborze pruskim</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Hakata</i>, <i>rugi pruskie</i>, <i>autonomia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka polskiego do szkół w Galicji (1867), rugi pruskie (1885–1890), utworzenie Komisji Kolonizacyjnej (1886), powstanie Hakaty (1894), początek strajku dzieci we Wrześni (1901)</p> <p>– identyfikuje postaci: Mieczysława Le-</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>starń-czyzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystosowanie adresu konserwatystów galicyjskich do Franciszka Józefa I (1866), wprowadzenie języka polskiego do administracji, policji i sądownictwa w Galicji (1869), wprowadzenie języka niemieckiego do administracji w zaborze pruskim (1876), nowelę osadniczą (1904),</p>	<p>– lokalizuje w czasie patent lutowy (1861)</p> <p>– identyfikuje postaci: Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ludwika Wodzickiego, Alfreda Potockiego, Kazimierza Badeniego</p> <p>– omawia sytuację narodowościową Polaków w Galicji</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano „polskim Piemontem”</p> <p>– porównuje sytuację</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym</p> <p>– ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami</p> <p>– ocenia skuteczność polityki Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polskością</p>
--------------------------------------	--	---	---	---	---	--

		<p>– wymienia instytucje życia publicznego, które funkcjonowały w Galicji w dobie autonomii</p>	<p>dóchowskiego, Michała Drzymały, Agenora Gołuchowskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu powstała Hakata</p> <p>– omawia działania, jakie rząd niemiecki podjął w ramach polityki Kulturkampf</p> <p>– omawia walkę z polskością w zaborze pruskim na polu gospodarczym</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać Komisja Kolonizacyjna i jakie były skutki jej działalności</p> <p>– podaje przykłady walki Polaków z germanizacją w szkolnictwie i antypolskim ustawodawstwem w dziedzinie gospodarki</p> <p>– wyjaśnia, z jakich powodów wybuchł strajk dzieci we Wrześni i z jaką reakcją opinii publicznej się spotkał</p> <p>– charakteryzuje system polityczny Galicji w dobie autonomii</p>	<p>ustawę kagańcową (1908), ustawę wywłaszczeniową (1908)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna, Józefa Szuskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał Kościół katolicki w walce o utrzymanie polskości</p> <p>– przedstawia proces polonizacji Galicji i jego konsekwencje</p> <p>– wymienia kompetencje galicyjskiego Sejmu Krajowego</p> <p>– opisuje, jaką politykę realizowali stańczycy</p> <p>– omawia życie kulturalne i naukowe Galicji w dobie autonomii</p>	<p>polityczno-narodową Polaków w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.</p>	
--	--	---	---	---	---	--

			– przedstawia proces kształtowania się autonomii galicyjskiej			
Przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Pozytywizm warszawski • Tajna oświata w Królestwie Polskim • Pozytywiści w zaborze pruskim i austriackim • Rozwój przemysłu na ziemiach polskich • Przemiany na wsi • Sytuacja Polaków pod zaborami 	<p>– stosuje pojęcia: <i>pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni okręgi wydobycze i przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– identyfikuje postać Bolesława Prusa</p> <p>– omawia program pozytywistów warszawskich</p> <p>– wymienia okręgi przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– wymienia formy działania polskich pozytywistów</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>serwituty, proletariat, burżuazja, asymilacja narodowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Macierzy Szkolnej (1882), powstanie Uniwersytetu Latającego (1885)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Świętochowskiego, Elizy Orzeszkowej</p> <p>– omawia działalność pozytywistów w zaborze pruskim i austriackim</p> <p>– charakteryzuje rozwój przemysłu na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia gospodarczą rolę Łodzi w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– przedstawia strukturę społeczeństwa polskiego na ziemiach polskich pod zaborami</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>prawo propinacji</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: otwarcie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1848), założenie Akademii Umiejętności (1872), założenie kas Stefczyka (1890)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Stefczyka</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób organizowano tajne nauczanie w Królestwie Polskim</p> <p>– omawia przemiany, jakie zaszły na polskiej wsi w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– omawia procesy modernizacyjne, jakie zaszły w polskim społeczeństwie w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Oświaty (1868), powstanie Towarzystwa Szkoły Ludowej (1891)</p> <p>– identyfikuje postać Piotra Chmielowskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie poglądy na kwestie emancypacji kobiet mieli polscy pozytywiści</p> <p>– wskazuje różnice w rozwoju gospodarczym w poszczególnych zaborach</p> <p>– porównuje sytuację gospodarczo-społeczną Polaków pod zaborami</p>	<p>– ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej</p> <p>– ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego</p>
Powstanie polskiego ruchu socjalistycznego	<ul style="list-style-type: none"> • Początki ruchu socjalistycznego • Socjalizm niepod- 	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Wielkiego Proletariatu (1882),</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>program brukselski, program paryski</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie: proces proletariacki (1885), powstanie</p>	<p>– lokalizuje w czasie założenie Stowarzyszenia Socjalistyczne-</p>	<p>– ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach</p>

	<p>ległociowy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Socjaliści w Galicji • Nurt antyniepodległociowy 	<p>powstanie Polskiej Partii Socjalistycznej (1893), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Bolesława Limanowskiego, Józefa Piłsudskiego – wymienia partie polityczne należące do polskiego ruchu socjalistycznego – przedstawia program i działalność Wielkiego Proletariatu – omawia program Polskiej Partii Socjalistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: ogłoszenie programu brukselskiego (1879), zjazd polskich socjalistów w Paryżu i założenie Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (1892), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), założenie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (1897) – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Róży Luksemburg, Feliksa Dzierżyńskiego – omawia założenia programu brukselskiego – wyjaśnia, dlaczego PPS reprezentowała niepodległociowy nurt polskiego socjalizmu – przedstawia założenia programowe SDKPiL – podaje główne różnice między progra- 	<p>II Proletariatu (1888), założenie Związku Robotników Polskich (1889), utworzenie III Proletariatu (1900)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Zygmunta Balickiego, Adolfa Warskiego – przedstawia czynniki, które wpłynęły na powstanie ruchu robotniczego na ziemiach polskich – omawia początki ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich i na emigracji – wskazuje przyczyny rozłamu PPS w 1893 r. 	<p>go „Lud Polski” (1881)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym różniła się działalność socjalistów w zaborze austriackim od działań ich kolegów z Królestwa Polskiego 	<p>polskich pod zaborami</p>
--	---	--	---	---	---	------------------------------

			mami PPS i SDKPiL			
Ruch narodowy i ludowy	<ul style="list-style-type: none"> • Ruch narodowy • Początki ruchu ludowego • Powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego 	<p>– stosuje pojęcie <i>en-decja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Stronnictwa Ludowego (1895), powstanie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903)</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa</p> <p>– wymienia partie polityczne należące do polskiego ruchu narodowego oraz ruchu ludowego</p> <p>– omawia założenia programowe Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego</p> <p>– omawia założenia programowe Polskiego Stronnictwa Ludowego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>wszechpolacy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Ligi Polskiej (1887), utworzenie Związku Młodzieży Polskiej „Zet” (1887), założenie Ligi Narodowej (1893)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Miłkowskiego, Zygmunta Balickiego, Stanisława Stojałowskiego, Marii i Bolesława Wysłouchów</p> <p>– omawia założenia programowe Ligi Narodowej</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich narodził się polski ruch ludowy</p> <p>– omawia założenia programowe Stronnictwa Ludowego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: założenie Towarzystwa Przyjaciół Oświaty (1890), rozłam w Polskim Stronnictwie Ludowym (1913)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Stapińskiego, Jakuba Bojki, Karola Lewakowskiego,</p> <p>– przedstawia początki polskiego ruchu narodowego</p> <p>– omawia działalność ks. Stanisława Stojałowskiego</p> <p>– przedstawia działalność Marii i Bolesława Wysłouchów</p> <p>– omawia etapy kształtowania się ruchu narodowo-demokratycznego</p>	<p>– przedstawia działalność, jaką prowadziły działaczki ruchu narodowego w Wielkopolsce</p>	<p>– ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami</p>
Rewolucja 1905 roku	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja w Rosji na początku XX w. • Wybuch rewolucji • Polacy wobec 	<p>– stosuje pojęcie <i>„krwawa niedziela”</i></p> <p>– lokalizuje w czasie <i>„krwawą niedzielę”</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>powstanie łódzkie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie <i>Manifest październi-</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie: manifestację na placu Grzybowskim w Warszawie (XI 1904), zało-</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozłam w Polskiej Partii Socjalistycznej (1906)</p>	<p>– ocenia skutki rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego</p> <p>– ocenia, czy rewolu-</p>

	<p>wydarzeń w Rosji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organizacja Bojowa PPS • Przebieg rewolucji na ziemiach polskich • Konsekwencje rewolucji 	<p>(22 I 1905), początek strajku generalnego w Królestwie Polskim (I 1905)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja II, Józefa Piłsudskiego</p> <p>– wymienia postulaty uczestników rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji z lat 1905–1907 w Rosji i na ziemiach polskich</p>	<p><i>kowy</i> (X 1905)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie łódzkie (VI 1905)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary objęte strajkami szkolnymi w latach 1905–1908</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji z lat 1905–1907 w Rosji</p> <p>– omawia przebieg rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich</p> <p>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania łódzkiego</p>	<p>żenie Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905), ukaz tolerancyjny (IV 1905), wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie Polskim (XI 1905)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gieorgija Gajdara, Gieorgija Skatona</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miał <i>Manifest październikowy</i> dla przemian ustrojowych w Rosji</p> <p>– omawia stanowisko polskich stronnictw politycznych wobec wydarzeń rewolucyjnych w Rosji w 1905 r.</p> <p>– wyjaśnia, w jakim celu powstała Organizacja Bojowa PPS</p>	<p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo-demokratycznym</p> <p>– przedstawia charakter i skalę wystąpień rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907</p>	<p>cja 1905 r. na ziemiach polskich była próbą realizacji polskich marzeń o niepodległości</p>
<p>Kultura i nauka polska na przełomie XIX i XX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pozytywizm • Twórczość <i>ku pokrzepieniu serc</i> • Polska historiografia • Żydzi polscy • Kultura okresu 	<p>– stosuje pojęcia: <i>pozytywizm, twórczość „ku pokrzepieniu serc”, Młoda Polska</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna, trójlojalizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Literacką Nagrodę</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Hasłańczycy, neoromanizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Maksymiliana Gierymskiego, Artura Grotta</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Hasła</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Brandta, Wojciecha Gersona, Stanisława Koźmiana, Stanisława Smolki,</p>	<p>– porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej</p> <p>– ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej</p>

	<p>Młodej Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sztuka polska na przełomie wieków 	<p>sa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego, Jacka Malczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie idee propagowała polska literatura pozytywistyczna – wymienia osiągnięcia polskich pisarzy okresu pozytywizmu – wyjaśnia, jakie cele miała twórczość <i>ku pokrzepieniu serc</i> – omawia założenia ideowe Młodej Polski 	<p>Nobla H. Sienkiewicza (1905)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Marii Konopnickiej, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Juliusza Kossaka, Wojciecha Kossaka, Stanisława Przybyszewskiego, Władysława Reymonta, Karola Szymanowskiego – omawia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – omawia osiągnięcia polskiej nauki pod koniec XIX w. – wymienia najwybitniejszych twórców okresu Młodej Polski – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki polskiej na przełomie wieków 	<p>gera, Michała Bobrzyńskiego, Waleriana Kalinki, Józefa Szujskiego, Władysława Smoleńskiego, Ludwika Zamenhofs, Kazimierza Przerwę-Tetmajera, Jana Kasprowicza, Zenona Przesmyckiego, Aleksandra Gierymskiego, Józefa Mehoffera, Olę Boznańską, Heleny Modrzejewskiej, Eugeniusza Romera, Oskara Kolberga</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał problem emancypacji Żydów na ziemiach polskich – omawia rozwój sztuki teatralnej i kinowej na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX w. – wskazuje wpływ pracy organicznej i pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej – porównuje założenia sztuki <i>ku pokrzepieniu serc</i> z młodopolskim 	<p>Tadeusza Korzона, Adolfa Pawińskiego, Szymona Askenazego, Leopolda i Maurycego Gottliebów, Anny Bielińskiej, Artura Górskiego, Bolesława Biegasa, Tadeusza Pawlikowskiego, Mieczysława Karłowicza, Ludomira Różyckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ na asymilację Żydów miała Haskala – omawia wkład twórców, naukowców i intelektualistów żydowskiego pochodzenia w rozwój polskiej kultury drugiej połowy XIX w. – przedstawia sytuację Żydów na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX w. 	<p>Polaków</p>
--	--	--	--	--	--	----------------

				hasłem <i>sztuki dla sztuki</i>		
V. I WOJNA ŚWIATOWA						
Geneza I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost antagonizmów międzynarodowych • Trójprzymierze i trójporozumienie • Kryzys marokański • „Kocioł bałkański” • Wyścig zbrojeń • Sytuacja w Europie na początku XX w. 	<p>– stosuje pojęcie „<i>kocioł bałkański</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie trójprzymierza (1879–1882), powstanie trójporozumienia (1907), I wojnę bałkańską (1912–1913), II wojnę bałkańską (1913)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni: państwa należące do trójprzymierza; państwa tworzące trójporozumienie (ententę)</p> <p>– omawia cele i strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego sytuację geopolityczną na Bałkanach określano mianem „kotła bałkańskiego”</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>wyścig zbrojeń</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: sojusz francusko-rosyjski (1892), zawiązanie ententy (1904)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa biorące udział w wojnach bałkańskich</p> <p>– identyfikuje postać Wilhelma II</p> <p>– omawia rywalizację francusko-niemiecką na początku XX w.</p> <p>– omawia proces budowania trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen bałkańskich</p> <p>– przedstawia, na czym polegał wyścig zbrojeń między mocarstwami na początku XX w.</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Weltpolitik</i></p> <p>– lokalizuje w czasie kryzysy marokańskie (1904–1905 i 1911)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni aneksję Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny anektowane przez Austro-Węgry w 1908 r.</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikał wzrost antagonizmów międzynarodowych na początku XX w.</p> <p>– przedstawia cele <i>Weltpolitik</i> prowadzonej przez II Rzeszy</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miały kryzysy marokańskie na politykę międzynarodową</p> <p>– omawia sytuację polityczną w Europie na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Ligi Bałkańskiej (1912)</p> <p>– przedstawia międzynarodową pozycję Rosji na początku XX w.</p> <p>– omawia sytuację na Bałkanach na początku XX w.</p>	<p>– ocenia wpływ mocarstwowych aspiracji Niemiec na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego</p>

<p>Wielka Wojna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zamach w Sarajewie • Plany wojenne stron konfliktu • Początek walk na froncie zachodnim • Front wschodni w 1914 r. • Front zachodni w latach 1915–1916 • Wojna pozycyjna • Walki na wschodzie Europy w latach 1915–1916 • Walki na innych frontach • Działania wojenne na morzach 	<p>– stosuje pojęcia: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: zamach w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenie wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę nad Marną (IX 1914), bitwę pod Tannenbergiem (VIII 1914), bitwę pod Verdun (II–XII 1916), bitwę nad Sommą (VII–XI 1916)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na wybuch wojny miał zamach w Sarajewie</p> <p>– wyjaśnia, na czym poległ niemiecki plan wojny błyskawicznej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>plan Schlieffena, wojna manewrowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wypowiedzenie wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Francji przez Niemcy (3 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914), dołączenie Turcji do państw centralnych (1914), dołączenie Bułgarii do państw centralnych (1915), wystąpienie Włoch z trójprzymierza (1915)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ypres (1915), bitwę jutlandzką (V 1916)</p> <p>– identyfikuje postacie: Alfreda von Schlieffena, Paula von Hindenburga</p> <p>– przedstawia postępowanie Austro-Węgier wobec Serbii po zamachu w Sarajewie</p>	<p>– lokalizuje w czasie: ultimatum Austro-Węgier wobec Serbii (23 VII 1914), wypowiedzenie wojny Rosji przez Austro-Węgry (5 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Austro-Węgom przez Francję (10 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Austro-Węgom przez Wielką Brytanię (12 VIII 1914), ofensywę Brusilowa (VI 1916)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę nad jeziorami mazurskimi (II 1915), bitwę pod Gallipoli (II 1915–I 1916), bitwę pod Gorlicami (V 1915)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gawriłę Principa, Aleksieja Brusilowa</p> <p>– omawia polityczne konsekwencje zamachu w Sarajewie</p> <p>– omawia strategiczne plany mocarstw przed wybuchem wojny</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich załamał się</p>	<p>– identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke (Młodszeo), Josepha Joffre’a, Ericha von Falkenhayna, Winstona Churchilla</p> <p>– opisuje działania wojenne na froncie bałkańskim i włoskim w latach 1914–1916</p>	<p>– ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej</p>
---------------------	---	---	--	---	---	---

			<p>– wyjaśnia, na czym polegał tzw. efekt domina przy rozpoczęciu I wojny światowej</p> <p>– charakteryzuje sposób prowadzenia wojny pozycyjnej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała wojna manewrowa</p> <p>– wymienia kluczowe momenty w przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1914–1916</p>	<p>niemiecki plan wojny błyskawicznej</p> <p>– omawia przebieg działań wojennych na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1914–1916</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały nowe rodzaje broni zastosowane na froncie zachodni</p>		
Rewolucje w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys wojenny w Rosji • Przyczyny rewolucji • Rewolucja lutowa • Rząd Tymczasowy • Działalność bolszewików • Rewolucja październikowa w 1917 r. • Wojna domowa w Rosji 	<p>– stosuje pojęcie <i>bolszewicy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch rewolucji lutowej (8 III 1917), wybuch rewolucji październikowej (6/7 XI 1917), traktat pokojowy w Brześciu Litewskim (3 III 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Włodzimierza Lenina</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej</p> <p>– omawia skutki rewolucji październikowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>nacjonalizacja, Czeka, kułak, czerwoni, biali, komunizm wojenny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Rządu Tymczasowego (14 III 1917), abdykację Mikołaja II (15 III 1917), powstanie Rady Komisarzy Ludowych (7 XI 1917), uchwalenie dekretu o pokoju i dekretu o ziemi (XI 1917), wojnę domową (1917–1921), wprowadzenie komunizmu</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich oraz Tymczasowego Komitetu Wykonawczego Dumy (III 1917), powołanie Kominternu (1919)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary, które od początku rewolucji październikowej znajdowały się pod panowaniem bolszewików; kierunki działań Armii Czerwonej podczas wojny domowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kadeci, mienszewicy, eserowcy, politruk</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pucz Ł. Korniłowa (IX 1917), powołanie Robotniczo-Chłopskiej Armii Czerwonej (I 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ławra Korniłowa, Pawła Milukowa, Wiktora Czernowa, Borysa Sawinkowa, Lwa Martowa, Antona Denikina, Jewgienija Millera, Nikołaja Judenicza</p>	<p>– ocenia skuteczność polityki wewnętrznej Rządu Tymczasowego</p> <p>– ocenia wpływ W. Lenina na kształt państwa radzieckiego</p>

			<p>wojennego (IX 1918)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Aleksandra Kiereńskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Lwa Trockiego – omawia przebieg rewolucji lutowej – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Włodzimierz Lenin w czasie rewolucji rosyjskich – opisuje przebieg rewolucji październikowej – wyjaśnia, jakie konsekwencje miało wydanie przez Radę Komisarzy Ludowych dekretu o ziemi i dekretu o pokoju – przedstawia metody, jakie stosowali bolszewicy w celu umocnienia swojej władzy – omawia założenia komunizmu wojennego i sposób ich realizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Grigorija Lwowa – omawia sytuację militarną, polityczną i gospodarczą w Rosji do 1917 r. – charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji – wyjaśnia, dlaczego bolszewicy w okresie dwuwładzy cieszyli się rosnącym poparciem – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny domowej w Rosji – przedstawia konsekwencje gospodarcze i społeczne wprowadzenia zasad komunizmu wojennego w Rosji Sowieckiej – wyjaśnia, jakie grupy społeczne dotknął terror bolszewicki 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia i porównuje programy rosyjskich stronnictw politycznych – przedstawia, w jaki sposób bolszewicy rozprawili się z Konstytuanta – wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać Kominintern – wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego 	
Klęska państw centralnych	<ul style="list-style-type: none"> • Totalny charakter Wielkiej Wojny • Nieograniczona wojna podwodna 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>wojna totalna, propaganda</i> – lokalizuje w czasie: 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>gospodarka wojenna, nieograniczona wojna podwodna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>despesza Zimmermanna</i> – lokalizuje w czasie kapitulację Austro- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie ofensywę Włochów pod Vittorio Veneto (X 1918) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I

	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja ludności cywilnej • Przystąpienie USA do wojny • Przyczyny klęski państw centralnych • Nowe techniki walki • Ostatnie ofensywy niemieckie • Rozejm w Compiègne • Bilans Wielkiej Wojny 	<p>przystąpienie USA do wojny (6 IV 1917), plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona (8 I 1918), rozejm w Compiègne (11 XI 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego I wojna światowa miała charakter wojny totalnej</p> <p>– omawia założenia planu pokojowego Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <p>– omawia postanowienia rozejmu w Compiègne</p> <p>– przedstawia skutki Wielkiej Wojny</p>	<p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (IV 1917), ofensywę stu dni (VIII–XI 1918)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których w 1918 r. wybuchły rewolucje</p> <p>– identyfikuje postacie: Ferdynanda Focha, Friedricha Eberta</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała propaganda w czasie I wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała koncepcja nieograniczonej wojny obronnej</p> <p>– omawia wpływ, jaki na ludność cywilną miała Wielka Wojna</p> <p>– przedstawia przyczyny klęski państw centralnych</p> <p>– omawia nowe techniki walki zastosowane w czasie Wielkiej Wojny</p>	<p>Węgier (3 XI 1918)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zmiany na frontach w 1917 i 1918 r.</p> <p>– omawia konsekwencje nieograniczonej wojny obronnej</p> <p>– przedstawia stosunek USA do I wojny światowej</p> <p>– przedstawia okoliczności przystąpienia USA do I wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie konsekwencje militarne miało przystąpienie USA do wojny</p> <p>– przedstawia ostatnie ofensywy niemieckie na froncie zachodnim</p> <p>– omawia przebieg i skutki rewolucji listopadowej w Niemczech</p>	<p>– identyfikuje postać Matthiasa Erzbergera</p> <p>– omawia problemy, z jakimi zmagaly się państwa centralne po 1916 r.</p> <p>– przedstawia, jak zakończyły się walki toczone przez sojuszników Rzeszy Niemieckiej w 1918 r.</p>	<p>wojny światowej</p> <p>– ocenia skutki I wojny światowej dla Europy</p>
Sprawa polska podczas I	<ul style="list-style-type: none"> • Orientacje polityczne Polaków 	<p>– stosuje pojęcia: <i>orientacja proau-</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>kon-</i> <i>cepcja trializmu</i></p>	<p>– stosuje pojęcie <i>strze-</i> <i>leckie organizacje</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie: powołanie Komisji</p>	<p>– ocenia, jakie znaczenie dla Polaków mogła</p>

<p>wojny światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mocarstwa wobec sprawy polskiej • Powstanie Legionów Polskich • Walki z Rosjanami w latach 1914–1917 • Działalność Romana Dmowskiego • Akt 5 listopada • Budowa zrębów państwowości polskiej • Wojska polskie w Rosji • Sprawa polska na Zachodzie • Błękitna Armia we Francji • Sprawa polska pod koniec wojny 	<p><i>striacka, orientacja prorosyjska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie I Kompanii Kadrowej (VIII 1914), powstanie Legionów Polskich (27 VIII 1914), Akt 5 listopada (1916), plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona (18 I 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego</p> <p>– omawia polityczne koncepcje niepodległościowe w Galicji i Królestwie Polskim</p> <p>– wymienia polskie formacje wojskowe walczące po stronie państw centralnych i ententy</p> <p>– wymienia postanowienia Aktu 5 listopada</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego (VIII 1914), utworzenie Komitetu Narodowego Polskiego (XI 1914), kryzys przysięgowy (1917), utworzenie Błękitnej Armii (VI 1917)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni rejonów walk Legionów Polskich</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Hallera</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać I Kompania Kadrowa</p> <p>– wyjaśnia, jakie były zasługi J. Piłsudskiego dla tworzenia polskich formacji wojskowych w czasie I wojny światowej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona miał przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej</p>	<p><i>paramilitarne</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie Związku Walki Czynnej (1908), odezwę wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza (14 VIII 1914), powstanie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego (I 1917), deklarację rosyjskiego Rządu Tymczasowego (III 1917), zawiązanie Komitetu Narodowego Polskiego (VIII 1917)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Krzywopłotami (XI 1914), bitwę pod Łowczówkiem (XII 1914), bitwę pod Rokitną (VI 1915), bitwę pod Kostiuchnowką (1916)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 1914–1917</p> <p>– identyfikuje postać Henryka Sienkiewicza</p> <p>– omawia szlak boju Legionów Polskich</p>	<p>Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (XI 1912), przekształcenie Legionów Polskich w Polski Korpus Posiłkowy (IX 1916), deklarację wersalską w sprawie przyszłości Polski (3 VI 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Bolesława Roi</p> <p>– przedstawia formacje polskie, które powstały u boku Rosji</p> <p>– omawia proces formowania wojska polskiego we Francji</p>	<p>mieć walka w wojnie toczonej przez zaborców</p> <p>– ocenia znaczenie Aktu 5 listopada dla narodu polskiego</p> <p>– omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej</p>
------------------------	--	---	--	--	--	---

				<p>– omawia działalność R. Dmowskiego na rzecz odbudowy niepodległego państwa polskiego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób władze niemieckie i austriackie realizowały obietnice zawarte w Akcie 5 listopada</p> <p>– przedstawia skutki kryzysu przysięgowego</p>		
VI. DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE						
Ład wersalski	<ul style="list-style-type: none"> • Konferencja paryska • Wielka czwórka • Traktat wersalski • Ład wersalski • Traktaty mniejszościowe • Powstanie i zasady działania Ligi Narodów • Konferencja waszyngtońska 	<p>– stosuje pojęcia: <i>plebiscyt terytorialny, ład wersalski, Liga Narodów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: konferencję paryską (I–VI 1919), traktat wersalski (28 VI 1919), powołanie Ligi Narodów (1919)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni nowe państwa, które pojawiły się na mapie Europy</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona</p> <p>– określa cele konferencji pokojowej w Paryżu</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>demilitaryzacja, reparacje, traktaty mniejszościowe, zasada samostanowienia narodów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: mały traktat wersalski (VI 1919), traktat z Austrią (10 IX 1919), traktat z Węgrami (4 VI 1919), traktat z Bułgarią (27 XI 1919), traktat z Turcją (10 VIII 1920), konferencję waszyngtońską (1921/1922)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni terytoria, które zostały utracone przez Niemcy w wyniku po-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Wielka Czwórka, terytorium mandatowe</i></p> <p>– przedstawia stosunek państw europejskich do rozwiązania kwestii niemieckiej po I wojnie światowej</p> <p>– wymienia państwa, które były niezadowolone z postanowień traktatów pokojowych i wyjaśnia, z czego to niezadowolenie wynikało</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego</p> <p>– wyjaśnia okoliczno-</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegały rozbieżności pomiędzy wizjami pokoju proponowanymi przez delegację brytyjską, francuską i amerykańską</p> <p>– wyjaśnia, według jakich kryteriów podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów</p>	<p>– ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się ładu międzynarodowego w powojennym świecie</p> <p>– ocenia skuteczność działania Ligi Narodów</p>

		<p>– przedstawia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami</p> <p>– omawia cele i zadania Ligi Narodów</p>	<p>stanowień traktatu wersalskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Georges’a Clemenceau, Davida Lloyd’a George’a</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę podczas konferencji paryskiej odgrywały USA, Francja i Wielka Brytania</p> <p>– wymienia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją</p> <p>– omawia strukturę organizacyjną i funkcjonowanie Ligi Narodów</p> <p>– omawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej</p>	<p>ści powstania Ligi Narodów</p> <p>– omawia zagrożenia, jakie niósł dla Europy ład wersalski</p>		
Kryzys demokracji	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny kryzysu demokracji • Kryzys powojenny we Włoszech • Rządy Mussoliniego • Niemcy po I wojnie światowej • Republika Weimarska i jej funk- 	<p>– stosuje pojęcia: <i>demokratyzacja, faszyzm, totalitaryzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie marsz na Rzym (27–29 X 1920)</p> <p>– identyfikuje postać Benita Mussoliniego</p> <p>– omawia okoliczności dojścia B. Mussoliniego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>inflacja, hiperinflacja, „czarne koszule”, autorytaryzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: układ w Rapallo (IV 1922), powołanie Wielkiej Rady Faszystowskiej (1923)</p> <p>– lokalizuje w prze-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Duce, korporacjonizm, Freikorpsy, legenda o „ciosie w plecy”</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: Republikę Weimarską (1919–1933), okupację Zagłębia Ruhry przez aliantów (1923)</p> <p>– przedstawia przy-</p>	<p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały we Włoszech „czarne koszule”</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat 30. XX w. przeżywała kryzys demokracji</p>	<p>– ocenia polityczne skutki odrotu od demokracji po I wojnie światowej</p>

	<p>cjonowanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polityka zagraniczna Niemiec • Kryzys demokracji w innych krajach europejskich 	<p>go do władzy</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje założenia ideologii faszystowskiej 	<p>strzeni państwa, w</p> <ul style="list-style-type: none"> – których w okresie międzywojennym funkcjonował system demokratyczny, rządy autorytarne lub totalitarne – identyfikuje postaci: Wiktora Emanuela III, Friedricha Eberta – wyjaśnia, dlaczego faszyci zdobyli popularność we Włoszech – omawia proces budowania państwa faszystowskiego we Włoszech – wymienia postanowienia traktatu w Rapallo 	<p>czynny kryzysu demokracji po I wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przejawy powojennego kryzysu we Włoszech – wymienia skutki wprowadzenia we Włoszech ustawodawstwa wyjątkowego – omawia sytuację w Niemczech po zakończeniu I wojny światowej – charakteryzuje sytuację wewnętrzną Republiki Weimarskiej – omawia cele polityki zagranicznej Republiki Weimarskiej i ich realizację 		
Wielki Kryzys	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja gospodarcza po Wielkiej Wojnie • Wybuch Wielkiego Kryzysu • Wielki Kryzys w USA • Wielki Kryzys na świecie • Sposoby walki z Wielkim Kryzysem • Polityka Nowego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: „czarny czwartek”, <i>interwencjonizm</i> – lokalizuje w czasie: krach na nowojorskiej giełdzie (24 X 1929), Wielki Kryzys (1929–1933) – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta – wymienia przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>autokratyzm, etatyzm, Nowy Ład</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie Nowego Ładu (1933) – identyfikuje postać Johna Keynesa – omawia okoliczności, w jakich doszło do wybuchu Wielkiego Kryzysu w USA 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>spekulacja, nadprodukcja, zjawisko rozwarcia nożyc cen, prohibicja, cła protekcyjne, ceny dumpingowe</i> – wyjaśnia, jakie były bezpośrednie skutki krachu na giełdzie nowojorskiej – przedstawia przejawy Wielkiego Kryzysu 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia sytuację gospodarczą w Stanach Zjednoczonych po zakończeniu I wojny światowej – wyjaśnia, dlaczego kryzys zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych wpłynął również na Europę i inne kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zasadność określić: <i>szalone lata 20. i brudne lata 30.</i> – ocenia skuteczność polityki prowadzonej w ramach New Deal

	<p>ładu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ocena skuteczności metod walki z kryzysem • Skutki Wielkiego Kryzysu 	<p>Wielkiego Kryzysu w USA</p> <p>– wymienia społeczne i gospodarcze skutki Wielkiego Kryzysu w USA</p>	<p>– przedstawia cechy charakterystyczne Wielkiego Kryzysu w USA</p> <p>– omawia założenia Nowego Ładu</p> <p>– wymienia skutki realizacji polityki Nowego Ładu w USA</p>	<p>w państwach europejskich</p> <p>– omawia sposoby walki w Wielkim Kryzysem zastosowane w USA</p> <p>– omawia gospodarcze i polityczne skutki Wielkiego Kryzysu</p>		
Narodziny II Rzeszy	<ul style="list-style-type: none"> • Republika Weimarska • Początek działalności Adolfa Hitlera • Skutki Wielkiego Kryzysu w Niemczech • Hitler u władzy • Antysemicka polityka nazistów • Ideologia nazistowska 	<p>– stosuje pojęcia: <i>nazizm, Führer, kult jednostki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: objęcie urzędu kanclerza przez A. Hitlera (30 I 1933), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową” (XI 1938)</p> <p>– identyfikuje postać Adolfa Hitlera</p> <p>– omawia założenia ideologii nazistowskiej</p> <p>– wymienia etapy przejmowania przez A. Hitlera władzy w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywał kult jednostki w nazistowskich Niemczech</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Lebensraum, Herrenvolk, obóz koncentracyjny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pucz w Monachium (1923), układ w Locarno (1925), ustawę o specjalnych pełnomocnictwach (1933), „noc długich noży” (VI 1934)</p> <p>– identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Hermanna Göringa, Josepha Goebbelsa</p> <p>– wymienia postanowienia traktatu w Locarno</p> <p>– omawia proces dojścia A. Hitlera do władzy</p> <p>– wymienia czynniki, które wpłynęły na wzrost popularności</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>plan Dawesa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pożar Reichstagu (II 1933), wprowadzenie systemu jednopartyjnego (1934), przejęcie przez A. Hitlera funkcji szefa państwa (VIII 1934)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Ericha Ludendorffa</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego traktat w Locarno budził niezadowolenie państw Europy Środkowej</p> <p>– przedstawia skutki Wielkiego Kryzysu w Niemczech</p> <p>– przedstawia początki politycznej działalności</p>	<p>– wyjaśnia, w jaki sposób Republika Weimarska realizowała spłatę reparacji wojennych</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały oddziały SA w przejmowaniu władzy przez nazistów</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na państwo i społeczeństwo miała NSDAP</p> <p>– porównuje przyczyny i sposób dojścia do władzy B. Mussoliniego i A. Hitlera</p>	<p>– ocenia politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej prowadzoną przez G. Stresemanna</p> <p>– ocenia pozycję Niemiec w Europie po traktatach lokarneskich</p> <p>– ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych w Niemczech na sukces nazistów i ugruntowanie ich władzy</p>

			<p>nazizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje antysemicką politykę nazistów – wyjaśnia, jakie funkcje spełniali w aparacie państwowym najbliżsi współpracownicy Hitlera – wyjaśnia cele indoktrynacji ideologicznej społeczeństwa w III Rzeszy 	<p>A. Hitlera</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności, w jakich A Hitler sięgnął po władzę w Niemczech – wskazuje działania podejmowane przez nazistów zmierzające do likwidacji bezrobocia i poprawy sytuacji gospodarczej kraju – omawia skutki nadania A. Hitlerowi specjalnych pełnomocnictw – przedstawia skutki antysemickiej polityki nazistów 		
Totalitaryzm stalinowski	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich • Nowa Polityka Ekonomiczna • Stalin u władzy • Uprzemysłowienie i kolektywizacja ZSRS • Klęska głodu na Ukrainie • Stalinizm • Wielki terror 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dyktatura monopartyjna, stalinizm, kult jednostki</i> – lokalizuje w czasie: utworzenie Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich (30 XII 1922), stalinizm (1929–1939) – identyfikuje postaci: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina – omawia cechy charakterystyczne stalini- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>Nowa Polityka Ekonomiczna, kolektywizacja, gułag</i> – lokalizuje w czasie: wprowadzenie NEP-u (1921), kolektywizację (1929–1934) – lokalizuje w przestrzeni regiony, w których znalazły się największe skupiska łagrów – identyfikuje postaci: Feliksa Dzierżyń- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>sowchoz, kołchoz</i> – lokalizuje w czasie: Wielki Głód na Ukrainie (1932–1933), operację polską NKWD (1937–1938) – lokalizuje w przestrzeni obszar głodu w latach 1932–1933 – omawia koncepcje nowego państwa forsowane przez W. Lenina i J. Stalina – przedstawia proces 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powołanie NKWD (1934) – identyfikuje postaci: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowiewa – omawia proces konsolidacji wewnętrznej Rosji Sowieckiej – opisuje rywalizację między L. Trockim i J. Stalinem 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki terroru państwowego w ZSRS

		<p>zmu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult jednostki 	<p>skiego, Lwa Trockiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę odgrywał terror w zarządzaniu państwem sowieckim – omawia założenia i skutki Nowej Polityki Ekonomicznej – omawia gospodarcze i społeczne skutki kolektywizacji – wymienia przejawy terroru w ZSRS – charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez J. Stalina 	<p>tworzenia Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności dojścia J. Stalina do władzy – wyjaśnia, na czym polegał i jak działał system łagrów w ZSRS – przedstawia metody, jakimi J. Stalin pozbywał się swoich przeciwników politycznych 		
Świat w okresie międzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys kolonializmu • Rozpad imperium osmańskiego • Kwestia żydowska • Ekspansja kolonialna Włoch w Afryce • Indie w okresie międzywojennym • Chiny w okresie międzywojennym • Ekspansja Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>ludobójstwo</i> – lokalizuje w czasie: najazd Włoch na Etiopię (X 1935), wybuch wojny Japonii z Chinami (1937) – identyfikuje postać Benita Mussoliniego – omawia ekspansję kolonialną faszystowskich Włoch – wyjaśnia, dlaczego Japonia w latach 30. XX w. weszła na drogę ekspansji terytorialnej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, militarizm</i> – lokalizuje w czasie: deklarację Balfoura (1917), incydent mukdeński (1931), pakt antykominternowski (1936) – lokalizuje w przestrzeni zdobycze Japonii w Azji – identyfikuje postacie: Mustafy Kemala Paszy, Wiktora Emanuela II, Mohandasa 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>panarabizm</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885), założenie Ligi Muzułmańskiej (1906), pokój w Sèvres (10 VIII 1920), pokój w Lozannie (VII 1923), wybuch wojny domowej w Chinach (1927) – lokalizuje w przestrzeni terytoria, które Turcja utraciła w Europie – identyfikuje posta- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Biała Księga</i> – lokalizuje w czasie: ludobójstwo Ormian (1915–1916), rozejm w Mudros (30 X 1918) – lokalizuje w przestrzeni obszary dawnego imperium osmańskiego, które stały się terytoriami mandatowymi – identyfikuje postacie: Hajle Sellasje I, Yuana Shikai – wyjaśnia, dlaczego Turcja dopuściła się 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia sposoby i metody walki Hindusów o niepodległość – ocenia charakter japońskiej okupacji Chin

			<p>Gandhiego, Jawaharłala Nehru, Mao Zedonga</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ Wielkiej Wojny na kryzys kolonializmu – wyjaśnia, w jaki sposób Brytyjczycy postanowili rozwiązać kwestię państwa żydowskiego w Palestynie – omawia proces budowania imperium japońskiego w Azji 	<p>cie: Mohammada Jinnaha, Sun Jat-sena, Czang Kaj-szeka</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces rozpadu imperium osmańskiego – omawia działania Hindusów na rzecz uzyskania autonomii i równouprawnienia – charakteryzuje rządy Kuomintangu w Chinach 	<p>ludobójstwa Ormian</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia dążenia niepodległościowe państw arabskich 	
<p>Kultura i nauka w latach 20. i 30.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powojenny kryzys wartości • Radio i telewizja • Rozwój techniki • Rozwój szkolnictwa i nauki • Literatura i sztuka • Kultura masowa • Architektura okresu międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>modernizm</i> – identyfikuje postacie: Alberta Einsteina, Pabla Picassa, Salvadora Dali – omawia skutki upowszechnienia oświaty i rozwoju szkolnictwa – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały kino, radio i prasa w rozwoju kultury masowej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>art déco</i>, <i>realizm socjalistyczny (soerealizm)</i> – identyfikuje postacie: Zygmunta Freuda, Franza Kafki, Ernesta Hemingwaya – omawia przyczyny i przejawy kryzysu wartości po I wojnie światowej – wyjaśnia, w jaki sposób rozwój techniki wpłynął na życie codzienne – omawia główne kierunki rozwoju nauki w okresie międzywojennym 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>abstrakcjonizm</i>, <i>surrealizm</i>, <i>dadaizm</i> – identyfikuje postacie: Nielsa Bohra, Maxa Plancka, Enrica Fermiego, Alexandra Fleminga, Francisa Scotta Fitzgeralda – wymienia najważniejsze odkrycia naukowe okresu międzywojennego – omawia osiągnięcia w literaturze i sztuce okresu międzywojennego – charakteryzuje rozwój architektury w 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jeana Frédérica Joliot-Curie, Irène Joliot-Curie, Leni Riefenstahl – wyjaśnia, w jaki sposób państwa totalitarne wykorzystywały kulturę w imię ideologii 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym

			– wymienia cechy architektury modernistycznej i <i>art déco</i>	okresie międzywojennym		
Na drodze ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> • Europa na początku lat 30. • Cele polityczne Hitlera • Mała Ententa i ententa bałkańska • Remilitaryzacja Nadrenii • Wojna domowa w Hiszpanii • Anszlus Austrii • Polityka appeasementu • Czechosłowacja • Cele polityki zagranicznej ZSRS 	<p>– stosuje pojęcia: <i>anszlus, appeasement</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę domową w Hiszpanii (1936–1939), anszlus Austrii (12 III 1938), aneksję Czechosłowacji przez III Rzeszę (III 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni granicą dzielącą strefy wpływów Niemiec i ZSRS ustaloną w pakcie Ribbentrop–Mołotow</p> <p>– identyfikuje postacie: Francisca Franco, Adolfa Hitlera, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii</p> <p>– wymienia etapy ekspansji terytorialnej nazistowskich Niemiec w latach 30. XX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewizjonizm niemiecki, frankiści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: remilitaryzację Nadrenii (III 1936), konferencję w Monachium (29 IX 1938), aneksję Kłajpedy przez III Rzeszę (III 1939)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary włączone do terytorium niemieckiego w latach 1935–1939</p> <p>– identyfikuje postać Engelberta Dollfussa</p> <p>– wymienia cele polityki zagranicznej hitlerowskich Niemiec</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki remilitaryzacji Nadrenii</p> <p>– omawia przyczyny i skutki anszłusu Austrii</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji monachijskiej</p> <p>– omawia losy Czechosłowacji po konferen-</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>pakt czterech</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pakt o wyrzeczeniu się wojny (1928), międzynarodową konferencję rozbrojeniową w Genewie (1932)</p> <p>– identyfikuje postać Arthura Seyss-Inquarta</p> <p>– wymienia inicjatywy na rzecz utrzymania pokoju w Europie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę miały odegrać Mała Ententa i ententa bałkańska</p> <p>– omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny w Hiszpanii miało wsparcie niemieckie i włoskie udzielone gen. F. Franco</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zwołania między-</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Mała Ententa, ententa bałkańska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Brytyjskiej Wspólnoty Narodów (1931), przystąpienie ZSRS do Ligi Narodów (1934), powstanie ententy bałkańskiej (1934), francusko-sowiecki układ przyjaźni (1935), bombardowanie Guerniki (IV 1937)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego ZSRS stał się w latach 30. XX w. ważnym graczem na arenie międzynarodowej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała tragedia Guerniki</p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego opowiedział się po stronie wojsk republikańskich w wojnie domowej w Hiszpanii</p> <p>– charakteryzuje po-</p>	<p>– ocenia skuteczność międzynarodowych inicjatyw na rzecz zachowania pokoju w Europie</p> <p>– ocenia rozdzwięk między intencjami zwolenników appeasementu a konsekwencjami tej polityki</p> <p>– ocenia postawy mocarstw zachodnich wobec anszłusu Austrii i aneksji Czechosłowacji</p>

		<p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka appeasementu</p>	<p>cji monachijskiej</p> <p>– charakteryzuje proces militaryzacji Niemiec</p> <p>– przedstawia proces budowania sojuszy polityczno-militarnych przez III Rzeszę</p>	<p>narodowej konferencji w Monachium</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego dyplomacja francuska i brytyjska stały się bierne wobec działań III Rzeszy</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do politycznego zbliżenia między III Rzeszą i ZSRR w 1939 r.</p>	<p>stawy mocarstw zachodnich wobec anshlusu Austrii i aneksji Czechosłowacji</p> <p>– omawia cele polityki zagranicznej ZSRS w latach 30. XX w.</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miała wojna domowa w Hiszpanii na międzynarodową sytuację w Europie</p>	
--	--	---	---	---	---	--

VII. II RZECZPOSPOLITA

<p>Odzyskanie niepodległości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja międzynarodowa • Straty i zniszczenia wojenne • Polska Organizacja Wojskowa • Ośrodki władzy państwowej • Walki polsko-ukraińskie • Odzyskanie niepodległości • Konferencja paryska 	<p>– lokalizuje w czasie: powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga do Warszawy (10 XI 1918), przekazanie przez Radę Regencyjną władzy wojskowej J. Piłsudskiemu (11 XI 1918), przekazanie przez Radę Regencyjną pełnej władzy J. Piłsudskiemu (14 XI 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego</p> <p>– omawia wydarzenia, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada 1918 r. jest uważany za datę odzyskania przez Polskę niepodległości</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Oręta Lwowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie rządu J. Moraczewskiego (18 XI 1918), pierwsze wybory w odrodzonej Polsce (26 I 1919), powołanie rządu I.J. Paderewskiego (I 1919)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni walki o Lwów (XI 1918–IX 1919)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego</p> <p>– omawia straty i zniszczenia wojenne na ziemiach polskich</p> <p>– wymienia lokalne ośrodki polskiej władzy powstałe w 1918 r. i określa zasięg ich wpływów</p> <p>– przedstawia działalność polskiej delegacji na konferencji pary-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie (X 1918), powstanie Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej w Lublinie (XI 1918), utworzenie Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (XII 1918)</p> <p>– identyfikuje postać Ignacego Daszyńskiego</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na odbudowę państwa polskiego miała sytuacja międzynarodowa w 1918 r.</p> <p>– omawia przebieg walk polsko-ukraińskich o Lwów i Galicję Wschodnią</p> <p>– przedstawia i ocenia reformy rządu J. Moraczewskiego</p> <p>– omawia okoliczności powołania rządu I. J. Paderewskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie powołanie Zachodnio-ukraińskiej Republiki Ludowej (1918)</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała POW w czasie I wojny światowej</p> <p>– omawia problemy, z jakimi borykały się lokalne ośrodki władzy powstałe w 1918 r.</p>	<p>– ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w procesie kształtowania się początków niepodległości</p>
----------------------------------	--	---	---	--	---	--

			skie]			
Ustalenie granic na zachodzie i południu	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja w zaborze pruskim • Powstanie wielkopolskie • Powstania śląskie • Spór o Śląsk Cieszyński • Pomorze, Warmia i Mazury 	<p>– stosuje pojęcie <i>plebiscyt</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie wielkopolskie (XII 1918–II 1919), I powstanie śląskie (VIII 1919), II powstanie śląskie (VIII 1920), plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), plebiscyt na Górnym Śląsku (20 III 1921), III powstanie śląskie (V–VII 1921)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny, na których miały odbyć się plebiscyty</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki kolejnych powstań śląskich</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>arbitraż</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wybuch powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), zajęcie Śląska Cieszyńskiego przez Czechosłowację (I 1919), zaślubiny Polski z Bałtykiem (10 II 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania wielkopolskiego</p> <p>– identyfikuje postaci: Wojciecha Korfanteo, Józefa Hallera</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich wybuchło powstanie wielkopolskie</p> <p>– przedstawia i ocenia wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku</p> <p>– omawia okoliczności włączenia Pomorza do Polski</p>	<p>– lokalizuje w czasie: przybycie I.J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), podział Górnego Śląska (X 1921), włączenie Górnego Śląska w granice II Rzeczypospolitej (VII 1922)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni najdalszy zasięg powstań na Górnym Śląsku</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Dowbora-Muśnickiego</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikał sukces powstania wielkopolskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o Śląsk Cieszyński i jak został rozwiązany</p> <p>– wymienia uprawnienia, jakie Polska uzyskała w Wolnym Mieście Gdańsku</p> <p>– wymienia czynniki, które wpłynęły na niekorzystne dla Polski wyniki plebiscytu na</p>	<p>– przedstawia sytuację narodowościową na Górnym Śląsku</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miało powstanie wielkopolskie na decyzję mocarstw o przyznaniu Polsce ziem byłego zaboru pruskiego</p>	<p>– ocenia wkład wielkopolan w walkę o kształt zachodniej granicy odrodzonej Polski</p> <p>– ocenia, czy podział Górnego Śląska po III powstaniu śląskim był korzystny dla Polski</p>

				Warmii, Mazurach i Powiślu		
Walki o granicę na wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcje granicy wschodniej • Początek walk z bolszewikami • Wyprawa kijowska • Kontrofensywa bolszewicka • Ententa a sprawa polska • Bitwa Warszawska • Traktat ryski • Konflikt polsko-litewski 	<p>– stosuje pojęcia: <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja federacyjna</i>, „<i>cud nad Wisłą</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę polsko-bolszewicką (II 1919–III 1921), traktat ryski (18 III 1921)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni Bitwę Warszawską (13–15 VIII 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni obszary przyłączone do Polski na mocy traktatu ryskiego</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego</p> <p>– omawia koncepcje granicy wschodniej zaproponowane przez R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie polityczne i militarne miała Bitwa Warszawska</p> <p>– wymienia postano-</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>linia Curzona</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: układ z Symonem Petlurą (IV 1920), powstanie Rady Obrony Państwa (VII 1920), zajęcie Wilna przez L. Żeligowskiego (X 1920)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Kijowa przez Wojsko Polskie (V 1920), bitwę nad Niemnem (IX 1920)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni linię Curzona</p> <p>– identyfikuje postacie: Symona Petlurę, Michaiła Tuchaczewskiego, Lucjana Żeligowskiego</p> <p>– omawia początek walk polsko-bolszewickich wiosną 1919 r.</p> <p>– omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał spór o Wi-</p>	<p>– lokalizuje w czasie: kontrofensywę bolszewików (V 1920), konferencję w Spa (VII 1920)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Władysława Grabskiego, Wincentego Witośa</p> <p>– przedstawia okoliczności podpisania sojuszu polsko-ukraińskiego i jego militarne konsekwencje</p> <p>– omawia przebieg kontrofensywy M. Tuchaczewskiego</p> <p>– omawia i ocenia sposób rozwiązania sporu o Wilno</p>	<p>– lokalizuje w czasie proklamowanie Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mychajła Hruszewskiego, Siemiona Budionnego, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona</p> <p>– wyjaśnia, jak kształtowała się Ukraińska Republika Ludowa</p> <p>– wyjaśnia, jakie stanowisko zajęły państwa ententy w sprawie konfliktu polsko-ukraińskiego</p> <p>– porównuje wizje wschodniej granicy Rzeczypospolitej proponowane przez Piłsudskiego i Dmowskiego.</p>	<p>– ocenia, która z koncepcji granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego</p> <p>– ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy</p> <p>– ocenia, czy postanowienia traktatu ryskiego były korzystne dla Rzeczypospolitej</p>

		wienia traktatu ryskiego	leńszczyznę – przedstawia okoliczności zajęcia przez gen. Żeligowskiego Wileńszczyzny w 1920 r.			
Pierwsze lata II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sejm Ustawodawczy i mała konstytucja • Ugrupowania polityczne II Rzeczypospolitej • Konstytucja marcowa • Wybory prezydenckie • Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej • Kryzys polityczny i gospodarczy 	<p>– lokalizuje w czasie: uchwalenie małej konstytucji (20 II 1919), uchwalenie konstytucji marcowej (17 III 1921), wybory prezydenckie (9 XII 1922)</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego</p> <p>– wymienia ugrupowania polityczne działające w początkach II Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia system trójpodziału władz ustanowiony w konstytucji marcowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mała konstytucja</i>, <i>kontrasygnata</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: pierwsze wybory w odrodzonej Polsce (26 I 1919), polsko-francuski układ sojusznicy (II 1921), polsko-rumuński układ sojusznicy (1921), zabójstwo prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922), reformę walutową (1924), wybuch wojny celnej z Niemcami (1925)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Korfatego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja</p> <p>– charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej określony w małej konstytucji</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną w począt-</p>	<p>– identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Morawskiego, Władysława Sikorskiego, Władysława Grabskiego</p> <p>– omawia sytuację państwa polskiego w czasie pierwszych wyborów w odrodzonej Polsce</p> <p>– przedstawia układ polityczny w Sejmie Ustawodawczym</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich przyjęto konstytucję marcową</p> <p>– omawia wyniki wyborów parlamentarnych w 1922 r. i ich konsekwencje</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miały traktaty w Rapallo i Locarno</p>	<p>– identyfikuje postacie: Stanisława Thugutta, Adama Warskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouina de Courtenay</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób napięta sytuacja polityczna w kraju przyczyniła się do śmierci G. Narutowicza</p> <p>– wyjaśnia przyczyny niestabilności polskich rządów w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości</p>	<p>– ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej</p> <p>– ocenia skuteczność polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej w pierwszej połowie lat 20.</p>

			<p>kach funkcjonowania II Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej określony w konstytucji marcowej – omawia przebieg pierwszych wyborów prezydenckich w II Rzeczypospolitej – charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przejawy kryzysu gospodarczego w pierwszych latach funkcjonowania II Rzeczypospolitej 		
Zamach majowy i rządy sanacji	<ul style="list-style-type: none"> • Przewrót majowy • Ugrupowania polityczne wobec przewrotu majowego • Nowela sierpniowa • Wzmacnianie władzy piłsudczyków • Konflikt z opozycją • Skutki kryzysu gospodarczego • Proces brzeski • Wybory brzeskie • Konstytucja kwietniowa • Polska na arenie międzynarodowej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>sanacja, dyktatura autorytarna</i> – lokalizuje w czasie: zamach stanu J. Piłsudskiego (12–14 V 1926), nowelę sierpniową (2 VIII 1926), pakt o nieagresji między Polską a ZSRS (VII 1932), polsko-niemiecką deklarację o nieagresji (I 1934), konstytucję kwietniową (23 IV 1935) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>rzędy pułkowników, polityka równej odległości</i> – lokalizuje w czasie: dymisję prezydenta S. Wojciechowskiego (15 V 1926), wybór I. Mościckiego na prezydenta II Rzeczypospolitej (1 VI 1926), śmierć J. Piłsudskiego (12 V 1935) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Józefa Becka – wymienia zjawiska, które budziły niezadowolone społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>kolegia wyborcze</i> – lokalizuje w czasie: powstanie Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927), założenie Związku Obrony Prawa i Wolności Ludu (1929), wybory brzeskie (XI 1930), proces brzeski (X 1931–I 1932) – identyfikuje postacie: Kazimierza Bartla, Kazimierza Świtalskiego, Felicjana Sławoja Składkowskiego – wyjaśnia, co skłoniło Piłsudskiego do podję- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie utworzenie obozu w Berezie Kartuskiej (1934) – wyjaśnia, jakie stanowisko zajęły środowiska lewicowe i piłsudscy wobec rządów centroprawicy – przedstawia, jakie postawy przyjęły istniejące w tym okresie ugrupowania polityczne wobec przewrotu majowego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia motyw, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu – ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej – ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu – ocenia skuteczność polskiej dyplomacji w okresie rządów sanacji

		<p>Mościckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg zamachu majowego – wymienia uprawnienia prezydenta wynikające z konstytucji kwietniowej – wyjaśnia, dlaczego ustroj II Rzeczypospolitej po uchwaleniu konstytucji kwietniowej określa się mianem dyktatury autorytarnej 	<p>w połowie lat 20. XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny przewrotu majowego – omawia polityczne konsekwencje zamachu majowego – wyjaśnia, jakie zmiany ustrojowe wprowadzała nowela sierpniowa – przedstawia skutki gospodarcze i społeczne Wielkiego Kryzysu – omawia zasady ustrojowe, jakie wprowadzała konstytucja kwietniowa – omawia cele polityki zagranicznej Polski w okresie rządów sanacji i sposób ich realizacji 	<p>cia decyzji o podjęciu zamachu stanu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób J. Piłsudski umocnił swoje wpływy w armii – omawia proces wzmacniania władzy sanacyjnej – wyjaśnia, jak zmieniła się pozycja prezydenta w wyniku uchwalenia konstytucji kwietniowej – wyjaśnia, dlaczego i w jaki sposób opozycja parlamentarna walczyła z władzą sanacyjną – opisuje, w jaki sposób sanacja walczyła z opozycją polityczną – wyjaśnia, jak doszło do procesu brzeskiego i jakie były jego skutki 		
<p>Społeczeństwo II Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja społeczna II Rzeczypospolitej • Struktura zawodowa ludności II Rzeczypospolitej • Wielonarodowa Rzeczpospolita • Główne wyznania II Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>asymilacja państwowa</i> – lokalizuje w przestrzeni obszary, na których duży odsetek ludności stanowiły mniejszości narodowe – wymienia mniejszości narodowe i etnicz- 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>getto ławkowe, numerus clausus</i> – lokalizuje w czasie ustanowienie getta ławkowego (1937) – charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszku- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie akcje pacyfikacyjne na Chełmszczyźnie (1938) – omawia problemy, jakie stwarzała wielonarodowość II Rzeczypospolitej i sposoby radzenia sobie z nimi przez wła- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (1929), powstanie Partii Młodoniemieckiej (1931), porozumienie między piłsudczykami a Ukraińskim Zjednoczeniem 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, w jakim stopniu polskim władzom udało się zasymlować mieszkające w Rzeczypospolitej mniejszości narodowe

	<ul style="list-style-type: none"> • Problem mniejszości narodowych • Żydzi w Polsce międzywojennej 	<p>ne zamieszkujące terytorium II Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia strukturę zawodową społeczeństwa II Rzeczypospolitej</p>	<p>jące terytorium II Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia koncepcje polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej</p> <p>– charakteryzuje sytuację wyznaniową w II Rzeczypospolitej</p>	<p>dze polskie</p> <p>– charakteryzuje sytuację Żydów w Polsce międzywojennej</p> <p>– omawia nurty, w jakich skupiała się mniejszość żydowska</p>	<p>Narodowo-Demokratycznym (1935)</p> <p>– identyfikuje postać Henryka Józewskiego</p> <p>– omawia działalność polityczną mniejszości narodowych w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikało wrogie nastawienie mniejszości niemieckiej i ukraińskiej wobec państwa polskiego</p>	
<p>Gospodarka polska w okresie międzywojennym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy gospodarcze odrodzonej Polski • Kryzys i reformy Grabskiego • Reforma rolna • Wojna celna z Niemcami • Polityka gospodarcza Eugeniusza Kwiatkowskiego • Budowa Centralnego Okręgu Przemysłowego 	<p>– stosuje pojęcie <i>Polska A i B</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie budowy Gdyni (1921), reformę walutową (1924), reformę rolną (1925), początek budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni umowną granicę podziału Polski na część A i B</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>deficyt budżetowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rozpoczęcie wojny celnej z Niemcami (1925), czteroletni plan inwestycyjny (1936–1940)</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała reforma walutowa W. Grabskiego i jakie były jej konsekwencje</p> <p>– omawia problemy, na jakie napotykała reforma rolna w II Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele zakładał czteroletni</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Polskich Kolei Państwowych (1919), początek hiperinflacji (1923), pakt lanckoroński (1923), budowę magistrali węglowej (1928–1933)</p> <p>– charakteryzuje problemy gospodarcze, przed jakimi stanęła odrodzona Polska</p> <p>– wskazuje przyczyny zróżnicowania ekonomicznego poszczególnych rejonów odrodzonej Polski</p> <p>– wyjaśnia, jakie korzyści przyniosła Pol-</p>	<p>– omawia sytuację finansową państwa polskiego w latach 20. XX w.</p>	<p>– ocenia skuteczność reform gospodarczych przeprowadzonych w latach 20. XX w.</p> <p>– ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego</p>

		<p>polegał podział na Polskę A i B</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miała budowa portu w Gdyni</p> <p>– określa, jakie ośrodki wydobywania i gałęzie przemysłu rozwinęły się na terenie COP-u</p>	<p>plan inwestycyjny</p> <p>– charakteryzuje politykę gospodarczą prowadzoną przez E. Kwiatkowskiego</p>	<p>sce budowa magistrali węglowej</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny celnej z Niemcami</p> <p>– wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na lokalizację COP-u</p>		
<p>Kultura i nauka międzywojennej Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kultura międzywojenna • Oświata i szkolnictwo wyższe • Rozwój nauki • Architektura niepodległości • Sztuki plastyczne • Literatura i sztuka międzywojenna • Kinematografia II Rzeczypospolitej • Kultura masowa i sport w II Rzeczypospolitej 	<p>– lokalizuje w czasie reformę J. Jędrzejewicza (1932)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Juliana Tuwima, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Eugeniusza Bodo, Hanki Ordonówny</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie obowiązku ukończenia szkoły powszechnej</p> <p>– wyjaśnia, jakie zmiany w oświacie przyniosła reforma J. Jędrzejewicza</p> <p>– charakteryzuje przejawy kultury masowej w Rzeczypospolitej</p>	<p>– lokalizuje w czasie Literacką Nagrodę Nobla W. Reymonta (1924)</p> <p>– identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Stefana Banacha, Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Adolfa Dymszy, Janusza Kusocińskiego</p> <p>– omawia strukturę szkolnictwa w okresie międzywojennym</p> <p>– omawia osiągnięcia nauki w II Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia kierunki w rozwoju literatury w dwudziestolecie międzywojennym</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wprowadzenie obowiązku ukończenia szkoły powszechnej (1919), otwarcie Biblioteki Narodowej w Warszawie (1930)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Tatarakiewicza, Floriana Znanieckiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Bolesława Leśmiana, Poli Gojawicyńskiej, Kornela Makuszyńskiego, Melchiora Wańkowicza, Jadwigi Smosarskiej, Haliny Konopackiej, Stanisławy Walasiewiczówny</p>	<p>– lokalizuje w czasie: założenie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918), powołanie uniwersytetów w Poznaniu i Wilnie (1919), powołanie Funduszu Kultury Narodowej (1928)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mariana Rajewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygal-skiego, Hugona Steinhaus, Romana Ingardena, Ludwika Hirszfelda, Juliusza Kadena-Bandrowskiego</p> <p>– omawia osiągnięcia polskiej kinematografii okresu międzywojennego</p> <p>– wymienia czynniki, które sprzyjały wzro-</p>	<p>– ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza</p> <p>– ocenia dorobek naukowo-kulturalny II RP</p>

			dzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju kultury międzywojennej w Polsce miał mecenat państwowy – omawia rozwój polskiej architektury okresu międzywojennego – przedstawia rozwój szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej 	stowi popularności sportu w Polsce międzywojennej	
Ostatnie lata II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sanacja po śmierci Piłsudskiego • Opozycja antysanacyjna • Polityka zagraniczna Józefa Becka • Konflikt polsko-litewski • Zajęcie Zaolzia • Na drodze ku wojnie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: zajęcie Zaolzia (2 X 1938), wystosowanie niemieckich żądań wobec Polski (24 X 1938), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939) – identyfikuje postacie: Józefa Becka, Ignacego Mościckiego, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa – wymienia żądania wobec Polski wysuwane przez III Rzeszę w 1938 r. – przedstawia postawę polskich władz wobec żądań III Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: brytyjskie gwarancje dla Polski (III 1939), wypowiedzenie przez III Rzeszę polsko-niemieckiego paktu o nieagresji (IV 1939), przemówienie sejmowe J. Becka (5 V 1939) – identyfikuje postać Edwarda Rydza-Śmigłego – wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego – wymienia ugrupowania polityczne należące do opozycji antysanacyjnej – charakteryzuje poli- 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: wymówienie przez Polskę traktatu mniejszościowego (1934), powstanie Frontu Morges (1936), powstanie Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937), nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Litwą (1938) – identyfikuje postacie: Walerego Sławka, Kazimierza Sosnkowskiego – wyjaśnia, jaką rolę miał odegrać Obóz Zjednoczenia Narodowego – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: założenie Obozu Radykalno-Narodowego (1934), rozwiązanie Komunistycznej Partii Polski (1938) – wyjaśnia, w jaki sposób zajęcie Zaolzia odebrała opinia publiczna w Polsce, a jak potraktowano ten czyn w Europie – przedstawia nastroje panujące na arenie międzynarodowej w ostatnich miesiącach przed wybuchem wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia prowadzoną przez J. Becka politykę zagraniczną – ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń niemieckich

			tykę prowadzoną przez J. Becka w końcu lat 30. XX w. – omawia okoliczności zajęcia Zaolzia	ugrupowania polityczne będące w opozycji do rządów sanacji – wyjaśnia, jakie były konsekwencje incydentu na granicy polsko-litewskiej – omawia proces zacieśniania współpracy Polski z Wielką Brytanią i Francją w przededniu wybuchu II wojny światowej		
--	--	--	---	--	--	--